Rapport om grundkursus for bestyrelsesmedlemmer i pengeinstitutter, realkreditinstitutter og forsikringsselskaber

April 2016

Indholdsfortegnelse

1. Indledning ... 4
1.1. Baggrunden for grundkurset ... 4
1.2. Kravet om bestyrelsesmedlemmers gennemførelse af grundkursus ... 4
1.3. Fagudvalget vedrørende grundkursus for bestyrelsesmedlemmer ... 5
1.4. Fagudvalgets medlemmer og processen for fagudvalgets arbejde ... 6
2. Sammenfatning ... 7
3. Beskrivelse af gældende ret ... 8
3.1. Det individuelle egnethedskrav ... 8
3.2. Det kollektive kompetencekrav ... 9
3.3. Kravet om grundkursus – et tillæg til bestyrelsesmedlemmets kompetencer ... 10
4. Kompetenceområder ... 11
4.1. Fastlæggelse af kompetenceområder ... 11
4.1.1. Kompetenceområder for et bestyrelsesmedlem i et penge- eller realkreditinstitut ... 13
4.1.2. Kompetenceområder for et bestyrelsesmedlem i et forsikringsselskab ... 13
4.2. Generelle overvejelser om undervisningsindhold og læringsmål ... 14
4.3. Overvejelser om de enkelte kompetenceområder ... 15
4.3.1. Rammerne for bestyrelsens arbejde (kompetenceområde A1 og B1) ... 16
4.3.2. Rammerne for indretning af virksomheden (kompetenceområde A2 og B2) ... 18
4.3.2.1. Rammerne for indretning af penge- og realkreditinstitutter (kompetenceområde A2) ... 19
4.3.2.2. Rammerne for indretning af forsikringsselskaber (kompetenceområde B2) ... 20
4.3.3. Operationel risiko (kompetenceområde A3 og B3) ... 21
4.3.4. Hvidvaskforebyggelse (kompetenceområde A4 og B4) ... 22
4.3.5. It (kompetenceområde A5 og B5) ... 23
4.3.6. Finansiel rapportering og revision (kompetenceområde A6 og B6) ... 24
4.3.7. Kredit (kompetenceområde A7) ... 27
4.3.8. Markedsrisiko (kompetenceområde A8) ... 28
4.3.9. Kapitalkrav (kompetenceområde A9) ... 30
4.3.10. Likviditet (kompetenceområde A10) ... 31
4.3.11. Tilsynsdiamanterne og de særlige rammer for realkreditinstitutter (kompetenceområde A11 og A12) ... 33
4.3.12. Investeringsområdet og prudent person-princippet (kompetenceområde B7) ... 35
4.3.13. Betryggende grundlag og rimelig behandling af forsikringstagerne (kompetenceområde B8) ... 36
4.3.14. Kapitalgrundlag (kompetenceområde B9) ... 37
4.3.15. Solvens- og minimumskapitalkrav (kompetenceområde B10) ... 38

4.3.16. Vurdering af egen risiko og solvens (kompetenceområde B11) ... 39
4.3.17. Hensættelser (kompetenceområde B12 og B13) ... 41
4.3.18. De særlige rammer for gruppe 2-forsikringsselskaber (kompetenceområde B14) ... 42
5. Krav til grundkursets varighed og form ... 44
5.1. Grundkursets varighed ... 44
5.2. Grundkursets form ... 45
6. Dispensation fra gennemførelse af grundkursus ... 46
6.1. Dispensation som følge af bestyrelsesmedlemmets kompetencer ... 46
6.2. Dispensation som følge af andre forhold ... 47
6.3. Proces for dispensation ... 47
7. Krav til udbydere af grundkurser ... 48
8. Evaluering af kravet om gennemførelse af grundkursus ... 49
9. Bilag ... 49

1. Indledning

1.1. Baggrunden for grundkurset

På baggrund af finanskrisen nedsatte den daværende regering i starten af 2012 Udvalget om finanskrisens årsager med professor Jesper Rangvid som formand. Udvalget afleverede i september 2013 rapporten "Den finansielle krise i Danmark - årsager, konsekvenser og læring" til erhvervs- og vækstministeren. Udvalget konkluderede, at en række pengeinstitutter inden og under krisen var præget af dårlig ledelse, og at de administrerende direktører i visse institutter var for magtfulde i forhold til deres bestyrelser og derfor agerede egenrådigt. Det var udvalgets opfattelse, at en medvirkende årsag hertil var, at der i bestyrelserne manglede de fornødne kompetencer til reelt at kunne give den daglige ledelse et fagligt og ledelsesmæssigt modspil. Udvalget vurderede overordnet, at kompetente bestyrelser reducerer sandsynligheden for problemer i finansielle virksomheder, og anbefalede, at nye bestyrelsesmedlemmer blev forpligtet til at gennemføre et kursusforløb indeholdende en introduktion til de væsentligste forpligtelser og funktioner, der skal varetages som bestyrelsesmedlem i en finansiel virksomhed.

Med vedtagelsen af lov nr. 1490 af 23. december 2014 om ændring af lov om finansiel virksomhed m.fl. blev der, som opfølgning på udvalgets anbefaling, fastsat krav om, at nye medlemmer af bestyrelsen i penge- og realkreditinstitutter samt forsikringsselskaber skal gennemføre et grundkursus i bestyrelseskompetencer. Valget af de pågældende finansielle virksomheder skal ses i sammenhæng med Finanstilsynets vejledninger af 4. juli 2012 til evaluering af bestyrelsens viden og erfaring, der omfatter samme virksomhedstyper. Det blev i forbindelse med udstedelsen af disse vejledninger vurderet, at der var et særligt behov for at stille krav til bestyrelsesmedlemmers viden og erfaring i penge- og realkreditinstitutter og forsikringsselskaber.

Kravet om gennemførelse af grundkursus følger af § 64 b i lov om finansiel virksomhed. Bestemmelsen er endnu ikke sat i kraft, men afventer afslutningen af fagudvalgets arbejde og den efterfølgende udstedelse af en bekendtgørelse, der nærmere skal fastlægge rammerne for grundkurset. Kravet om gennemførelse af grundkursus forventes at træde i kraft den 1. januar 2017.

1.2. Kravet om bestyrelsesmedlemmers gennemførelse af grundkursus

Bestemmelsen om grundkursus medfører, at nye bestyrelsesmedlemmer i penge- og realkreditinstitutter og forsikringsselskaber skal gennemføre et grundkursus i de kompetencer, der er nødvendige for at varetage hvervet som bestyrelsesmedlem. Grundkurset skal gennemføres hurtigst muligt og senest 12 måneder efter indtræden i bestyrelsen.

Det følger af forarbejderne til bestemmelsen[1], at formålet med grundkurset er at introducere nye bestyrelsesmedlemmer til relevante kompetenceområder og forpligtelser som medlem af bestyrelsen i et penge- eller kreditinstitut eller et forsikringsselskab. Målet er, at bestyrelsesmedlemmet ved at gennemføre grundkurset opnår en basal faglig viden inden for relevante kompetenceområder og er sig bevidst om sit ansvar som medlem af bestyrelsen.

[1] L 73 af 14. november 2014, almindelige bemærkninger pkt. 2.3. og specielle bemærkninger til § 1, nr. 6.

På længere sigt er det forventningen, at grundkurset fører til, at det samlede generelle kompetenceniveau i bestyrelserne i de omfattede virksomheder højnes.

Det følger endvidere af forarbejderne, at grundkurset som minimum skal indeholde undervisning inden for følgende kompetenceområder: Bestyrelsens opgaver og ansvar, de lovgivningsmæssige rammer for indretning af et pengeinstitut, realkreditinstitut eller forsikringsselskab, herunder ledelsesbekendtgørelserne for de enkelte virksomhedstyper og arbejdsdelingen mellem bestyrelse og direktion, krav til risikostyring, de forskellige risikotyper, herunder kreditrisici, operationelle risici, markedsrisici, krav til compliancefunktionen, solvens og likviditetskrav, reassurance, regnskab og revision.

Der stilles ikke krav om, at bestyrelsesmedlemmet skal bestå en prøve, men alene at bestyrelsesmedlemmet skal gennemføre det kompetencegivende grundkursus.

Finanstilsynet kan undtage et bestyrelsesmedlem fra kravet om gennemførelse af et grundkursus, hvis medlemmets viden, faglige kompetence og erfaring må anses for tilstrækkelig.

1.3. Fagudvalget vedrørende grundkursus for bestyrelsesmedlemmer

I forbindelse med vedtagelsen af kravet om grundkursus for bestyrelsesmedlemmer i penge- og realkreditinstitutter og forsikringsselskaber blev det fundet hensigtsmæssigt at overlade det til et fagudvalg, sammensat af medlemmer med såvel praktisk som teoretisk erfaring med bestyrelsesarbejde, at udarbejde forslag til rammerne for kurset. Det følger således af bestemmelsens forarbejder, at Finanstilsynet skal nedsætte et fagudvalg, der skal foreslå og definere de væsentligste kompetenceområder for et bestyrelsesmedlem i de omfattede finansielle virksomheder og komme med forslag til det konkrete indhold af grundkurset og kriterier for at undtage et bestyrelsesmedlem fra at gennemføre grundkurset.

Finanstilsynet nedsatte på den baggrund fagudvalget vedrørende grundkursus for bestyrelsesmedlemmer den 13. april 2015.

Fagudvalget har ifølge sit kommissorium til opgave at:

i. Foreslå og definere de væsentlige kompetenceområder for medlemmer af bestyrelsen i henholdsvis penge- og realkreditinstitutter og forsikringsselskaber. Fagudvalget skal komme med konkrete forslag til, hvilke kompetenceområder hvert af de to grundkursusforløb som minimum skal indeholde undervisning i, og hvad det må forventes, at undervisning inden for de pågældende kompetenceområder indeholder. Fagudvalget bedes endvidere overveje, hvilket forståelsesniveau bestyrelsesmedlemmerne må forventes at opnå inden for de enkelte kompetenceområder, og hvordan det af bestyrelsesmedlemmerne opnåede vidensniveau kan omsættes til praktik i forhold til den overordnede ledelse og styring af virksomheden.

ii. Foreslå hvilke krav, der skal stilles til grundkursets form, herunder varigheden af kursusforløbet, og om der skal være krav om bestyrelsesmedlemmernes fy-

siske tilstedeværelse på grundkurset, eller om grundkurset eventuelt vil kunne gennemføres helt eller delvist via f.eks. e-learning. Fagudvalget bedes endvidere overveje, hvorvidt der bør stilles krav om, at undervisningen skal være delvist case-baseret med henblik på at sikre, at bestyrelsesmedlemmerne deltager aktivt i undervisningen.

iii. Overveje og komme med forslag til regler for godkendelse af rammer og indhold af grundkurser rettet mod medlemmer af bestyrelsen i de tre typer virksomheder. Fagudvalget skal i den forbindelse foreslå, hvilke kriterier der skal indgå i Finanstilsynets vurdering af en kursusudbyders anmodning om godkendelse af et grundkursus, som ønskes udbudt til medlemmer af bestyrelsen i de pågældende virksomheder.

iv. Foreslå hvilke kriterier, der skal tillægges vægt ved Finanstilsynets vurdering af, om et bestyrelsesmedlem kan undtages fra kravet om at gennemføre grundkurset helt eller delvist, herunder i tilfælde hvor det pågældende bestyrelsesmedlem tidligere har gennemført grundkurset.

1.4. Fagudvalgets medlemmer og processen for fagudvalgets arbejde

Fagudvalget har bestået af to medlemmer med teoretisk baggrund og otte medlemmer med praktisk erfaring med bestyrelsesarbejde, udpeget efter indstilling fra brancheorganisationerne, samt Finanstilsynet.

Fagudvalgets sammensætning:

- Thomas Brenøe, vicedirektør, Finanstilsynet (formand)
- Jesper Lau Hansen, professor, dr. jur., Københavns Universitet, Center for Erhvervsret
- Ken Bechmann, professor, Ph.D., CBS Department of Finance
- Frederik Bjørn, underdirektør i Danske Bank A/S' bestyrelsessekretariat, indstillet af Finansrådet
- Torben H. Nielsen, tidl. nationalbankdirektør, bestyrelsesformand i Sydbank A/S, indstillet af Regionale Bankers Forening
- Ivan Christiansen, tidl. direktør i Sparekassen Thy, indstillet af Lokale Pengeinstitutter
- Merete Eldrup, adm. direktør i TV2/Danmark A/S, medlem af bestyrelsen i Nykredit Realkredit A/S, indstillet af Realkreditrådet
- Kim Andersen, direktør i Audio Consult ApS, medlem af bestyrelsen i Realkredit Danmark A/S, indstillet af Realkreditforeningen
- Anne Christina Skjønnemand, underdirektør i Topdanmark A/S, medlem af bestyrelsen i Topdanmark Livsforsikring A/S, indstillet af Forsikring & Pension
- Kaj Damgaard, bestyrelsesformand i Vestjylland Forsikring, indstillet af Forsikring & Pension
- Peter Melchior, medlem af bestyrelsen i Lægernes Pensionskasse, indstillet af Forsikring & Pension

Finanstilsynet har varetaget sekretariatsbetjeningen af fagudvalget. Sekretariatet har bestået af vicekontorchef Rigmor Ansdal.

Fagudvalget har afholdt ni møder. Fagudvalgets medlemmer har forud for møderne modtaget oplæg for hvert enkelt kompetenceområde med henblik på drøftelse på mødet. De relevante brancheorganisationer har løbende modtaget mødematerialet til orientering og har henimod slutningen af processen endvidere haft mulighed for at kommentere på fagudvalgets arbejde på et møde. Formandsskabet har endvidere afholdt møder med en række udbydere af bestyrelsesuddannelser med henblik på at inddrage deres erfaringer med undervisning af bestyrelsesmedlemmer i den finansielle sektor i arbejdet med fastlæggelsen af rammerne for grundkurset.

Fagudvalgets forslag er samlet nærværende rapport, som afslutter fagudvalgets arbejde.

2. Sammenfatning

En bestyrelse udgør det øverste ledelsesorgan i en virksomhed og har det endelige ansvar for dennes drift. En bestyrelse skal dels varetage den overordnede og strategiske ledelse af virksomheden med henblik på værdiskabelse og dels drive virksomheden forsvarligt og i overensstemmelse med gældende lovgivning. For såvel finansielle virksomheder som andre typer af virksomheder gælder, at man blandt bestyrelsens vigtigste opgaver finder fastlæggelsen af virksomhedens strategiske mål og forretningsmodel, ansættelsen af en kompetent direktion og aflæggelsen af en retvisende årsrapport.

Drift af penge- og realkreditinstitutter og forsikringsselskaber er kendetegnet ved at være underlagt et omfattende regelsæt. Som konsekvens heraf har en bestyrelse for et penge- eller realkreditinstitut eller et forsikringsselskab en lang række forpligtelser og opgaver, udover de krav, der følger af de selskabsretlige regler. Der stilles derfor høje krav til kompetenceniveauet i en bestyrelse i disse virksomheder, og ethvert bestyrelsesmedlem bør være sig bevidst om det ansvar, der følger med bestyrelseshvervet. På den ene side fungerer en bestyrelse som et kollektiv, og det enkelte bestyrelsesmedlem skal ikke kunne løse bestyrelsens opgaver alene. På den anden side skal et bestyrelsesmedlem have kendskab til de områder, der er nødvendige for varetagelsen af bestyrelsens opgaver på et niveau, så medlemmet aktivt kan deltage i bestyrelsens arbejde. Kravet om gennemførelse af et grundkursus skal sikre, at alle bestyrelsesmedlemmer opnår en basal faglig viden om drift af finansiel virksomhed til gavn for både bestyrelsesmedlemmet og virksomheden – og på længere sigt den finansielle stabilitet i form af endnu mere ansvarlig og effektiv drift af virksomhederne.

Fagudvalget har fastlagt, hvilke kompetenceområder inden for den finansielle regulering, der bør indgå i et grundkursus for henholdsvis et bestyrelsesmedlem i et penge- eller realkreditinstitut og et forsikringsselskab. Fagudvalget har herudover fastlagt, hvilke krav der bør stilles til undervisningen i de enkelte kompetenceområder, og opstillet en række læringsmål.

Fagudvalget har lagt vægt på, at det lovpligtige krav er gennemførelse af et grundkursus, hvis formål er at introducere deltagerne til de pligter og funktioner, der som følge af finan-

siel regulering skal varetages som bestyrelsesmedlem i et penge- eller realkreditinstitut eller et forsikringsselskab. Grundkursets sigte er, at bestyrelsesmedlemmet opnår en basal faglig viden inden for kompetenceområder af særlig betydning for finansiel virksomhed. Det betyder, at fagudvalgets forslag til grundkursus ikke indeholder undervisning i emner af f.eks. almindelig selskabsretlig karakter. Grundkurset er derudover et generelt kursus rettet mod den virksomhedstype, som bestyrelsesmedlemmet er indtrådt i bestyrelsen for. Som følge heraf kan et bestyrelsesmedlems gennemførelse af grundkurset i forbindelse med indtræden i bestyrelsen ikke stå alene, men kan efter behov skulle suppleres med kompetenceudvikling tilpasset den konkrete virksomheds forretningsmodel og organisation. Herudover skal virksomheden sikre, at bestyrelsesmedlemmet bliver introduceret til virksomheden og løbende modtager efteruddannelse, f.eks. ved beslutning om ændring af virksomhedens forretningsmodel eller ny regulering.

Det er fagudvalgets anbefaling, at man ved fastlæggelsen af rammerne for grundkurset har fokus på bestyrelsesmedlemmets opnåelse af læringsmålene frem for den nærmere tilrettelæggelse af selve grundkurset. Et kursusforløb kan sammensættes på forskellig vis, og det bør overlades til udbyderne at tilrettelægge grundkurset på den måde, de vurderer, vil være bedst egnet til, at bestyrelsesmedlemmer kan opnå læringsmålene. Fagudvalget har derfor lagt vægt på at indbygge en høj grad af fleksibilitet i forslagene til rammerne for udbydernes tilrettelæggelse af grundkurser og Finanstilsynets godkendelse af disse kurser.

Kravet om gennemførelse af et grundkursus som betingelse for at varetage et bestyrelseshverv i en virksomhed er unikt for penge- og realkreditinstitutter og forsikringsselskaber. Grundkursets succes vil afhænge af den værdi, som kurset tilfører bestyrelsesmedlemmer og virksomheder. Fagudvalget finder derfor, at det er vigtigt, at Finanstilsynet løbende tilpasser bekendtgørelsens krav til grundkurser baseret på bestyrelsesmedlemmernes, virksomhedernes og kursusudbydernes erfaringer med grundkurset.

3. Beskrivelse af gældende ret

Den finansielle lovgivning stiller en række krav til ledelsen i finansielle virksomheder, herunder til medlemmer af bestyrelsen i penge- og realkreditinstitutter og forsikringsselskaber. Der gælder således både individuelle krav til bestyrelsesmedlemmet og kollektive krav til bestyrelsen, men der har ikke tidligere været et egentligt uddannelseskrav i den finansielle lovgivning[2].

3.1. Det individuelle egnethedskrav

Det følger af lov om finansiel virksomhed[3], at medlemmer af bestyrelsen i penge- og realkreditinstitutter og forsikringsselskaber til enhver tid skal have tilstrækkelig viden, faglig kompetence og erfaring til at kunne udøve hvervet som bestyrelsesmedlem i virksomheden. Den påkrævede viden, faglige kompetence og erfaring kan være opnået ved såvel teoretisk uddannelse som ved relevant praktisk erfaring.

[2] Den finansielle virksomhed er forpligtet til at afsætte de ressourcer, der er nødvendige for at sikre tilstrækkelige muligheder for introduktions- og efteruddannelseskurser til bestyrelsesmedlemmer, jf. § 71, stk. 1, nr. 10, i lov om finansiel virksomhed.
[3] § 64 i lov om finansiel virksomhed.

Kravene til viden, faglige kompetencer og erfaring er samlet set udtryk for bestyrelsesmedlemmets egnethed. Som en del af egnethedsvurderingen indgår også en vurdering af, om bestyrelsesmedlemmet må anses for at have tilstrækkelig tid til at varetage sit hverv som bestyrelsesmedlem[4]. Derudover gælder et hæderlighedskrav i form af krav om et godt omdømme og krav til tidligere udvist adfærd.

Et bestyrelsesmedlem skal i forbindelse med indtræden i bestyrelsen udfylde et oplysningsskema og oplyse om uddannelse, tidligere og nuværende ansættelsesforhold, bestyrelsesposter og hverv inden og uden for den finansielle sektor. Oplysningerne indgår i Finanstilsynets vurdering af bestyrelsesmedlemmets viden, faglige kompetence og erfaring, samt ved vurderingen af, om den pågældende kan afsætte den nødvendige tid til varetagelse af bestyrelsesposten. I Finanstilsynets vurdering indgår, om den pågældende har en relevant uddannelse, relevant tidligere ansættelse inden for den finansielle sektor og/eller ledelseserfaring.

Der er ikke krav om, at et bestyrelsesmedlem skal have erfaring fra den finansielle sektor eller særlig indsigt i finansielle virksomheders forhold, idet anden relevant erfaring eller indsigt i forhold relevante for virksomhedens forretningsmodel kan være tilstrækkelig. De øvrige bestyrelsesmedlemmers kompetencer inddrages ikke i forbindelse med vurderingen af et bestyrelsesmedlems egnethed, idet det er en individuel vurdering af det pågældende bestyrelsesmedlem. I praksis tages der ved egnethedsvurderingen af bl.a. medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer og bestyrelsesmedlemmer i forsikringsselskaber, der er tværgående pensionskasser[5], højde for, at de pågældende kan være valgt på baggrund af andre hensyn end indsigt i finansielle forhold.

Kravene til det enkelte bestyrelsesmedlem er proportionelle med størrelsen og kompleksiteten af virksomheden, hvilket medfører, at kravene til det enkelte bestyrelsesmedlems viden, kompetencer og erfaring, samt den tid, der kan anses at være fornøden for at varetage hvervet, er skærpede for store og komplekse virksomheder.

Et bestyrelsesmedlem skal herudover løbende leve op til egnetheds- og hæderlighedskravene og har pligt til at informere Finanstilsynet, hvis der indtræder forhold, der kan have betydning herfor.

3.2. Det kollektive kompetencekrav

De kollektive krav til bestyrelsen i penge- og realkreditinstitutter og forsikringsselskaber følger af lov om finansiel virksomhed[6]. Bestyrelsen har herefter en særskilt pligt til at sikre, at dens medlemmer har tilstrækkelig kollektiv viden, faglig kompetence og erfaring til at kunne forstå virksomhedens aktiviteter og de risici, der er forbundet hermed.

[4] § 64 a i lov om finansiel virksomhed. For et bestyrelsesmedlem i et systemisk vigtigt finansielt institut gælder endvidere et loft over antallet af ledelsesposter, som bestyrelsesmedlemmet samlet må besidde, jf. § 313 i lov om finansiel virksomhed.
[5] Jf. § 115, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed.
[6] § 70, stk. 4, i lov om finansiel virksomhed.

Bestyrelsen er som det øverste ledelsesorgan i virksomheden overordnet ansvarlig for virksomhedens drift. Det er bestyrelsens hovedopgave at fastlægge de overordnede og strategiske rammer for virksomheden og dens aktiviteter. Det indebærer, at bestyrelsen skal beslutte virksomhedens forretningsmodel, herunder vurdere virksomhedens risikoprofil og kapitalgrundlag. På baggrund heraf skal bestyrelsen vedtage relevante politikker på de væsentlige områder samt fastsætte skriftlige retningslinjer for direktionens arbejde. Bestyrelsen skal på baggrund af den fastlagte risikoprofil, politikker og retningslinjer føre tilsyn med direktionens opgavevaretagelse. Bestyrelsens opgaver følger dels direkte af lov om finansiel virksomhed og dels af bl.a. ledelsesbekendtgørelsen for henholdsvis pengeinstitutter[7] og forsikringsselskaber[8] (herefter samlet ledelsesbekendtgørelserne og hver for sig ledelsesbekendtgørelsen).

For at bestyrelsen kan varetage sin funktion på forsvarlig vis, er det afgørende, at bestyrelsen samlet besidder de nødvendige kompetencer.

Det kompetenceniveau, bestyrelsen som minimum skal besidde, indebærer f.eks., at den som kollektiv skal være i stand til at udfordre direktionen, herunder stille relevante spørgsmål og forholde sig kritisk til svarene.

Finanstilsynet udsendte den 4. juli 2012 tre vejledninger til evaluering af bestyrelsens viden og erfaring rettet mod henholdsvis kreditinstitutter, livsforsikringsselskaber og tværgående pensionskasser og skadesforsikringsselskaber. I vejledningerne beskrives Finanstilsynets forventninger til bestyrelsesarbejdet og bestyrelsens evaluering af de kollektive kompetencer. Evalueringen skal tage udgangspunkt i bestyrelsens beskrivelse af virksomhedens forretningsmodel og de risici, der er knyttet til denne. På baggrund heraf skal bestyrelsen forholde sig til, hvilke kompetencer der er nødvendige for at håndtere virksomhedes risici og sikre en forsvarlig drift af virksomheden. På baggrund af de enkelte bestyrelsesmedlemmers kompetencer skal bestyrelsen vurdere, om der samlet mangler kompetencer i bestyrelsen, og hvordan de eventuelt manglende kompetencer tilvejebringes, eller om forretningsmodellen eventuelt bør tilpasses. Også her gælder der et proportionalitetsprincip, således at jo mere kompleks forretningsmodellen er, jo større krav stilles der til bestyrelsens kompetencer.

3.3. Kravet om grundkursus – et tillæg til bestyrelsesmedlemmets kompetencer

Grundkurset skal gennemføres af det enkelte bestyrelsesmedlem i penge- og realkreditinstitutter og forsikringsselskaber med henblik på at højne det kollektive generelle kompetenceniveau i bestyrelserne. De enkelte bestyrelsesmedlemmer skal som hidtil være egnede på individuel basis ved indtræden i bestyrelsen. Grundkurset skal sikre, at bestyrelsesmedlemmet bliver introduceret til hvervet og opnår en basal faglig viden inden for de for virksomhedstypen relevante kompetenceområder. Det kollektive kompetencekrav gælder uændret, ligesom virksomhederne som hidtil er forpligtet at sikre, at bestyrelsesmedlemmet

[7] Bekendtgørelse nr. 1321 af 25. november 2015 om ledelse og styring af pengeinstitutter m.fl.
[8] Bekendtgørelse nr. 1723 af 16. december 2015 om ledelse og styring af forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser.

har adgang til introduktionskurser ved indtræden i bestyrelsen og løbende efteruddannelseskurser.

Det er således ikke med grundkurset tilsigtet at flytte ansvaret fra bestyrelsen som kollektiv til det enkelte bestyrelsesmedlem. Bestyrelsen fungerer som et kollektivt organ, men udgøres af individuelle medlemmer, der tilsammen forventes at besidde de nødvendige kompetencer til at drive virksomheden forsvarligt. Det enkelte bestyrelsesmedlem behøver ikke besidde alle kompetencer til fulde, men skal have et sådant kendskab til de kompetencer, der er nødvendige for den samlede bestyrelse, til at medlemmet aktivt kan deltage i bestyrelsens arbejde og løbende vurdere, om bestyrelsens udøvelse af sine opgaver er forsvarlig, herunder ved selvevaluering bidrage til, at bestyrelsen til enhver tid har de nødvendige kompetencer.

4. Kompetenceområder

4.1. Fastlæggelse af kompetenceområder

Et kompetenceområde er et fagområde eller emne, der er så relevant for varetagelsen af hvervet som bestyrelsesmedlem i et penge- eller realkreditinstitut eller et forsikringsselskab, at der bør stilles krav om, at bestyrelsesmedlemmet har kendskab til fagområdet eller emnet samt et vist forståelsesniveau for at kunne løfte sin opgave som bestyrelsesmedlem i virksomheden. Hvilken grad af kendskab og hvilket forståelsesniveau, der er tilstrækkeligt for det enkelte bestyrelsesmedlem, afhænger dels af, hvori den konkrete opgave inden for kompetenceområdet består, og dels af den virksomhed, som bestyrelsesmedlemmet er med til at lede.

Fagudvalget har drøftet, hvor virksomhedsspecifik undervisningen i et kompetenceområde bør være, herunder om undervisningen kan være fælles for bestyrelsesmedlemmer i penge- og realkreditinstitutter og forsikringsselskaber. De overordnede rammer for bestyrelsens arbejde er i stort omfang fælles for penge- og realkreditinstitutter og forsikringsselskaber, men udmøntningen af rammerne kan i praksis være forskellig. Det specifikke regelgrundlag for forsikringsselskaber kan variere afhængigt af, om der er tale om et gruppe 1- eller et gruppe 2-forsikringsselskab, og om der er tale om et livs- eller et skadesforsikringsselskab. Tilsvarende gælder der på visse områder forskellige regler for penge- og realkreditinstitutter.

Fordelen ved et grundkursus, hvor indholdet er målrettet bestyrelsesmedlemmer fra en specifik virksomhedstype, er, at undervisningen kan tage udgangspunkt i det relevante regelgrundlag og det bestyrelsesarbejde, der konkret er forbundet med virksomhedstypen. Herved undgås også, at bestyrelsesmedlemmet bliver pålagt at afsætte tid til at gennemføre et grundkursus, hvoraf dele ikke er relevant for den pågældendes bestyrelsesarbejde.

Fordelen ved et grundkursus rettet mod en bredere kreds af bestyrelsesmedlemmer kan være, at undervisningen i højere grad må forventes at have fokus på, hvad reglerne søger at sikre fremfor detailindholdet af reglerne. En mere blandet deltagerkreds kan derudover åbne op for erfaringsudveksling på tværs af brancherne. Undervisning i regler, som ikke er relevante for varetagelsen af bestyrelsesmedlemmets hverv, kan på den anden side fore-

komme uhensigtsmæssigt, henset til de mængder af information der typisk vil tilgå et nyt bestyrelsesmedlem fra virksomheden.

Grundkursets formål er at introducere nye bestyrelsesmedlemmer til relevante kompetenceområder og pligter som bestyrelsesmedlem i et penge- eller realkreditinstitut eller et forsikringsselskab. Fagudvalget finder derfor, at rammerne for grundkurset bør have fokus på opnåelse af kompetencer frem for den nærmere tilrettelæggelse af grundkurset, som bør overlades til kursusudbyderne.

Fagudvalget har på den baggrund udvalgt en række kompetenceområder, som fagudvalget anbefaler, skal indgå i grundkurset for hver enkelt virksomhedstype. Da kursusforløbet er et grundkursus, forventes undervisningen i kompetenceområderne at tage udgangspunkt i tilegnelsen af den finansielle regulering, der danner rammen for kompetenceområdet. Denne viden skal sammen med en forståelse af hensynet bag regelsættet gøre bestyrelsesmedlemmet i stand til at anvende den opnåede kompetence aktivt i bestyrelsesarbejdet.

Ved fastlæggelsen af kompetenceområderne har fagudvalget taget udgangspunkt i den finansielle regulering, der er knyttet til varetagelsen af hvervet som bestyrelsesmedlem i et penge- eller realkreditinstitut eller et forsikringsselskab. Undervisning i emner af almindelig selskabsretlig karakter som f.eks. strategiarbejde, regler for børsnoterede virksomheder og grundlæggende regnskabsforståelse, forudsættes kendt eller tilegnet af bestyrelsesmedlemmet på anden måde. Undervisning heri indgår derfor ikke i fagudvalgets forslag til kompetenceområder.

De påkrævede kompetenceområder er mindstekrav, og det vil således være op til de enkelte kursusudbydere, hvorvidt man derudover vil undervise i emner, som ikke udgør et kompetenceområde inden for grundkurset, f.eks. om krav til indretning af virksomhed som værdipapirhandler eller koncernforhold.

Dette vil gøre det muligt for kursusudbydere at tilrettelægge undervisningen, så grundkurset rettes mod bestyrelsesmedlemmer fra én virksomhedstype eller fra forskellige virksomhedstyper, når blot der på grundkurset undervises i de obligatoriske kompetenceområder målrettet bestyrelsesmedlemmer fra de virksomhedstyper, der er repræsenteret på grundkurset. Det vil således være et krav, at indholdet af undervisningen i de enkelte kompetenceområder tilrettelægges efter de virksomhedstyper, hvor deltagerne er bestyrelsesmedlemmer. Deltager f.eks. bestyrelsesmedlemmer fra både skades- og livsforsikringsselskaber i grundkurset, forudsættes undervisningen i de enkelte kompetenceområder således målrettet begge typer virksomhed. På samme måde forventes et grundkursus rettet mod bestyrelsesmedlemmer i mindre pengeinstitutter ikke at indeholde undervisning i f.eks. brug af interne modeller. Det står den enkelte kursusudbyder frit for at målrette grundkurser til bestyrelsesmedlemmer fra en bestemt virksomhedstype.

4.1.1. Kompetenceområder for et bestyrelsesmedlem i et penge- eller realkreditinstitut

Fagudvalget anbefaler, at følgende kompetenceområder indgår i grundkurset for et bestyrelsesmedlem i et penge- eller realkreditinstitut:

	Kompetenceområde	*Pengeinstitut*	*Realkreditinstitut*
A1	Rammerne for bestyrelsens arbejde	•	•
A2	Rammerne for indretning af virksomheden	•	•
A3	Operationel risiko	•	•
A4	Hvidvaskforebyggelse	•	•
A5	It	•	•
A6	Finansiel rapportering og revision	•	•
A7	Kredit	•	•
A8	Markedsrisiko	•	•
A9	Kapitalkrav	•	•
A10	Likviditet	•	•
A11	Tilsynsdiamanten for pengeinstitutter	•	
A12	Tilsynsdiamanten og de særlige rammer for realkreditinstitutter		•

4.1.2. Kompetenceområder for et bestyrelsesmedlem i et forsikringsselskab

Fagudvalget anbefaler, at følgende kompetenceområder indgår i grundkurset for et bestyrelsesmedlem i et forsikringsselskab:

	Kompetenceområde	*Livsforsikring*	*Skadesforsikring*
B1	Rammerne for bestyrelsens arbejde	•	•
B2	Rammerne for indretning af virksomheden	•	•
B3	Operationel risiko	•	•
B4	Hvidvaskforebyggelse	•	
B5	It	•	•
B6	Finansiel rapportering og revision	•	•
B7	Investeringsområdet og prudent person-princippet	•	•
B8	Betryggende grundlag og rimelig behandling af forsikringstagerne	•	
B9	Kapitalgrundlag*	•	•
B10	Solvens- og minimumskapitalkrav*	•	•
B11	Vurdering af egen risiko og solvens*	•	•
B12	Hensættelser for livsforsikringsselskaber*	•	
B13	Hensættelser for skadesforsikringsselskaber*		•
B14	De særlige rammer for gruppe 2-forsikringsselskaber**	•	•

*Grundkursus i kompetenceområderne B9-B13 omfatter alene bestyrelsesmedlemmer i gruppe 1-forsikringsselskaber.

** Grundkursus i kompetenceområdet B14 omfatter alene bestyrelsesmedlemmer i gruppe 2-forsikringsselskaber.

Fagudvalget har drøftet indholdet af grundkursus for bestyrelsesmedlemmer i gruppe 2-forsikringsselskaber, da regelgrundlaget for disse selskaber fra den 1. januar 2016 på visse områder adskiller sig fra regelgrundlaget for gruppe 1-forsikringsselskaber. Gruppe 2-forsikringsselskaberne udgør på nuværende tidspunkt relativt få skadesforsikringsselskaber. Fagudvalget finder som udgangspunkt ikke, at bestyrelsesmedlemmer bør pålægges at gennemføre undervisning i kompetenceområder, som ikke er relevante for den pågældendes bestyrelsesarbejde. På flere områder er hensynene bag regelsættene imidlertid sammenfaldende, og det kan ikke afvises, at et bestyrelsesmedlem i et gruppe 2-forsikringsselskab – afhængig af tilrettelæggelsen af undervisningen – vil kunne drage nytte af undervisning i kompetenceområderne, uanset at indholdet heraf er rettet mod bestyrelsesmedlemmer i gruppe 1-forsikringsselskaber. Fagudvalget anbefaler på den baggrund, at det overlades til bestyrelsesmedlemmerne i gruppe 2-forsikringsselskaberne at vælge, hvorvidt de pågældende ønsker at gennemføre grundkursus i kompetenceområderne B9-B13, der er rettet mod gruppe 1-forsikringsselskaber, eller B14, som er de særlige rammer for gruppe 2-forsikringsselskaber.

4.2. Generelle overvejelser om undervisningsindhold og læringsmål

Fagudvalget har drøftet hvert enkelt kompetenceområde med henblik på at fastlægge dels undervisningsindholdet og dels læringsmålene for det enkelte bestyrelsesmedlem. Fagudvalget finder det derudover vigtigt at beskrive, hvilke hensyn de regelsæt, der udgør rammen for kompetenceområdet, søger at sikre. Fagudvalget finder det således væsentligt, at undervisningen i det pågældende kompetenceområde bidrager til en forståelse af, i hvilken kontekst reglerne indgår.

Fagudvalget har for hvert af kompetenceområderne nøje overvejet, hvilket forståelsesniveau der kan forventes af bestyrelsesmedlemmet efter at have gennemført undervisning i et kompetenceområde, da dette har betydning for det undervisningsniveau, der skal kræves af kursusudbyderne.

Et bestyrelsesmedlem skal have et vist kompetenceniveau for overhovedet at kunne sidde i bestyrelsen i et penge- eller realkreditinstitut eller et forsikringsselskab, men det påkrævede niveau vil variere afhængigt af virksomhedens størrelse og kompleksitet. Det er ikke et krav, at man har erfaring fra den finansielle sektor, og bestyrelsesmedlemmets kompetencer kan således bestå af erfaring med drift af en anden type virksomhed, som er relevant for den finansielle virksomheds forretningsmodel, eller kendskab til lokale forhold. En række bestyrelsesmedlemmer vil på den anden side være valgt til bestyrelsen som følge af en omfattende viden om og/eller erfaring med finansielle forhold, eller som følge af særlige kompetencer inden for et afgrænset finansielt område.

Det er fagudvalgets vurdering, at det ikke er muligt at tilrettelægge et grundkursus, som er målrettet både det mindre erfarne og det meget erfarne bestyrelsesmedlem. På baggrund af formuleringen af § 64 b i lov om finansiel virksomhed og bestemmelsens forarbejder er det endvidere fagudvalgets opfattelse, at grundkursets sigte er det mindre erfarne bestyrelsesmedlem.

Ved fastlæggelsen af læringsmålene har fagudvalget således lagt vægt på, at det lovpligtige krav, jf. § 64 b i lov om finansiel virksomhed, er gennemførelse af et *grundkursus*, og at det følger af bemærkningerne til bestemmelsen, at grundkursets formål er at *introducere* medlemmer af bestyrelsen i de omfattede finansielle virksomheder til de pligter og funktioner, der skal varetages som bestyrelsesmedlem, og at alle medlemmer af bestyrelsen opnår en *basal faglig viden* inden for hvert enkelt kompetenceområde. Grundkurset skal herudover sikre, at alle medlemmer af bestyrelsen er bevidste om deres ansvar inden for de fastsatte kompetenceområder, og at det samlede *generelle* kompetenceniveau i bestyrelsen højnes.

Indholdet af grundkurset retter sig derfor overvejende mod bestyrelsesmedlemmer, som har begrænset viden om finansielle forhold, eller som alene besidder specifik viden om enkelte forhold af finansiel karakter.

En række bestyrelsesmedlemmer vil allerede være bekendt med de pligter og funktioner, der skal varetages som bestyrelsesmedlem, og leve op til læringsmålene for de enkelte kompetenceområder. Det må derfor forventes, at de meget erfarne bestyrelsesmedlemmer vil anmode om dispensation fra gennemførelse af grundkurset. Der henvises til fagudvalgets overvejelser om dispensationsadgangen under afsnit 6.

Som beskrevet under afsnit 3.3. er det ikke hensigten med grundkurset at ændre ansvarsfordelingen mellem bestyrelsen og det enkelte bestyrelsesmedlem. Bestyrelsen skal fortsat fungere som et kollektivt organ, hvor bestyrelsesmedlemmerne tilsammen skal besidde de nødvendige kompetencer til at drive virksomheden forsvarligt. Det betyder, at det enkelte medlem ikke skal bære hele ansvaret på egne skuldre, men skal kunne løfte sin del af ansvaret sammen med den øvrige bestyrelse. Bestyrelsesmedlemmets individuelle ansvar består således i at medvirke aktivt i det kollektive bestyrelsesarbejde, men der vil også være forhold, som det enkelte medlem skal kunne håndtere på egen hånd.

Det er afspejlet i fastlæggelsen af læringsmålene for kompetenceområderne, om bestyrelsesmedlemmet efter at have gennemført undervisningen i det pågældende kompetenceområde forventes at kunne varetage en opgave alene, eller om bestyrelsesmedlemmet forventes at kunne medvirke til at løfte opgaven sammen med den øvrige bestyrelse.

Fagudvalget finder det vigtigt at understrege, at et bestyrelsesmedlems gennemførelse af et grundkursus ved indtræden i bestyrelsen ikke kan stå alene. Et bestyrelsesmedlems kompetencer bør altid ses i forhold til den konkrete virksomheds forretningsmodel og organisation. Den finansielle regulering tilpasses herudover løbende, og ny regulering kommer til. Den viden, som er opnået ved gennemførelse af et grundkursus, kan derfor på relativt kort tid vise sig at være utilstrækkelig. Såvel bestyrelsesmedlemmet som virksomheden er fortsat forpligtet til at sikre, at bestyrelsesmedlemmet bliver grundigt introduceret til virksomheden og løbende ajourfører sin viden om finansielle forhold ved f.eks. efteruddannelse.

4.3. Overvejelser om de enkelte kompetenceområder

Nedenfor følger for hvert kompetenceområde en introduktion af fagområdet eller emnet. Introduktionen beskriver i hvilken kontekst de regler, der danner grundlag for kompetence-

området, indgår. Herefter følger fagudvalgets forslag til undervisningsindhold og læringsmål.

Hensigten med fagudvalgets fastlæggelse af læringsmål for de enkelte kompetenceområder er, at rapportens beskrivelse af læringsmålene skal bidrage til en forståelse af, hvilket kompetenceniveau et bestyrelsesmedlem som minimum skal nå gennem undervisningen. Fastlæggelse af læringsmål gør det herudover muligt at opdele kompetenceområderne i mindre delkompetenceområder og dellæringsmål, hvor dette kan være relevant.

I beskrivelsen af læringsmålene indgår eksempler på, hvordan et bestyrelsesmedlem forventes at kunne anvende det opnåede kompetenceniveau i sit bestyrelsesarbejde. En beskrivelse af, hvordan et bestyrelsesmedlem på baggrund af undervisning i et kompetenceområde forventes at indgå i bestyrelsesarbejdet, er imidlertid ikke et målbart læringsmål, og det er ikke hensigten, at en kursusudbyder skal måle opfyldelsen af de enkelte elementer i læringsmålene hos bestyrelsesmedlemmerne efter undervisningen. Beskrivelsen af læringsmålene i afsnit 4.3. adskiller sig på den baggrund fra fagudvalgets forslag til læringsmål i bekendtgørelsen, jf. rapportens bilag A.

Rækkefølgen af grundkursets kompetenceområder følger strukturen i oversigterne under afsnit 4.1. Beskrivelsen af de første seks kompetenceområder er således fælles for penge- og reakreditinstitutter og forsikringsselskaber. Herefter følger en beskrivelse af seks kompetenceområder relateret til penge- og realkreditinstitutvirksomhed, og dernæst af otte kompetenceområder relateret til forsikringsselskaber.

4.3.1. Rammerne for bestyrelsens arbejde (kompetenceområde A1 og B1)

Bestyrelsen udgør det øverste ledelsesorgan i den virksomhed, der danner den organisatoriske ramme for den finansielle virksomhed. Bestyrelsen fungerer som et kollektivt organ, men udgøres af individuelle medlemmer, der tilsammen forventes at besidde den nødvendige kompetence til at drive virksomheden forsvarligt. Det enkelte bestyrelsesmedlem behøver ikke selv besidde alle kompetencer til fulde, men skal have et sådant kendskab til de kompetencer, der er nødvendige for den samlede bestyrelse, at medlemmet aktivt kan deltage i bestyrelsens arbejde. Bestyrelsesmedlemmet skal løbende kunne vurdere, om bestyrelsens udøvelse af sine opgaver er forsvarlig, herunder ved selvevaluering bidrage til, at bestyrelsen stedse har de nødvendige kompetencer.

Det overordnede formål med bestemmelserne om bestyrelsens opgaver og ansvar er, at disse krav sammen med den øvrige regulering af virksomheden skal bidrage til at sikre en ansvarlig og effektiv drift af virksomheden og dermed er med til at reducere risikoen for, at virksomheden kommer i problemer.

Undervisningsindhold
Undervisning i kompetenceområdet forventes at have fokus på det kollektive bestyrelsesansvar og bestyrelsesmedlemmets individuelle ansvar. Undervisningen forventes at sætte rammerne for bestyrelsens arbejde ved at beskrive dels de relevante eksterne aktører i form af f.eks. Finanstilsynet, de europæiske tilsynsmyndigheder og brancheorganisationerne, og dels de lovgivningsmæssige rammer i form af dansk og EU-baseret lovgivning.

Herudover skal et grundkursus i kompetenceområdet indeholde undervisning inden for:

1. Bestyrelsens opgaver som beskrevet i bl.a. § 70 i lov om finansiel virksomhed og kapitel 2 i ledelsesbekendtgørelserne
2. Bestyrelsens udførelse af sin tilsynsfunktion, herunder arbejdsdelingen mellem bestyrelse og direktion
3. Krav til ledelsesrapportering
4. Krav til evaluering af bestyrelsens sammensætning, jf. § 70, stk. 4 i lov om finansiel virksomhed
5. Krav til tilrettelæggelsen af arbejdet i bestyrelsen, jf. henholdsvis ledelsesbekendtgørelsens bilag 6 eller 5

Læringsmål
Efter gennemførelse af grundkursus i dette kompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at være bevidst om det ansvar, som påhviler henholdsvis bestyrelsen og bestyrelsesmedlemmet. Bestyrelsesmedlemmet skal have kendskab til den finansielle sektors aktører og de lovgivningsmæssige rammer, herunder at den for virksomheden relevante lovgivning kan være at finde i EU-retsakter, som er umiddelbart gældende i Danmark. Bestyrelsesmedlemmet bør således have kendskab til, at finansielle forhold kan være reguleret af både dansk lovgivning og i forordninger og bindende tekniske standarder.

Bestyrelsesmedlemmet skal derudover have kendskab til bestyrelsens opgaver med den overordnede og strategiske ledelse af en virksomhed, herunder fastlæggelse og udvikling af forretningsmodel, vurdering af risikoprofil samt vedtagelse af og tilsyn med politikker. Bestyrelsesmedlemmet forventes at have kendskab til hvilke parametre, der skal indgå ved fastlæggelse af en virksomheds forretningsmodel, og hvordan de væsentligste risici forbundet med en forretningsmodel identificeres og kvantificeres. Bestyrelsesmedlemmet forventes at have forståelse for sammenhængen mellem en virksomheds risikoprofil og styring af virksomheden i form af fastlæggelse af politikker og retningslinjer til direktionen. Bestyrelsesmedlemmet forventes endvidere at have tilstrækkelig forståelse for virksomhedstypens aktiviteter og de hermed forbundne risici til at medvirke til at give modspil til direktionens forslag om nye markeder, produkter eller lignende.

Bestyrelsesmedlemmet skal herudover have kendskab til arbejdsdelingen mellem bestyrelse og direktion, herunder forståelse af direktionens opgaver og ansvar som beskrevet i bl.a. ledelsesbekendtgørelserne kapitel 3, krav til fastlæggelse af politik for aflønning samt fastlæggelse af og tilsyn med retningslinjer til direktionen. Bestyrelsesmedlemmet forventes at have tilstrækkelig kendskab til direktionens arbejde til at kunne give modspil til en direktion, herunder udfordre direktionen ved at stille spørgsmål og forholde sig kritisk til svarene. Bestyrelsesmedlemmet forventes derudover at kunne påse direktionens arbejde og medvirke til at sikre kontrol med overholdelsen af de af bestyrelsen fastsatte politikker og retningslinjer til direktionen samt at have kendskab til lovgivningens krav om aflønningspolitik.

Bestyrelsesmedlemmet skal endvidere have kendskab til kravene til ledelsesrapportering i § 70, stk. 2, nr. 4, i lov om finansiel virksomhed og ledelsesbekendtgørelserne § 10 / § 11.
Bestyrelsesmedlemmet forventes at kunne medvirke til fastlæggelsen af niveauet for virksomhedens ledelsesrapportering, herunder typen, mængden og frekvensen af rapporterin-

gen. I den forbindelse forventes bestyrelsesmedlemmet også løbende at kunne medvirke til at vurdere, om rapporteringen til bestyrelsen er retvisende og dækkende med henblik på at sikre, at bestyrelsen kan varetage sine opgaver betryggende.

Endelig skal bestyrelsesmedlemmet have kendskab til bestyrelsens pligt til løbende at evaluere bestyrelsens sammensætning, herunder de samlede kompetencer og kvalifikationer set i forhold til virksomhedens forretningsmodel og de hermed forbundne risici, jf. § 70, stk. 4, i lov om finansiel virksomhed og de dertil hørende vejledninger. Bestyrelsesmedlemmet forventes at have forståelse for samspillet mellem en virksomheds forretningsmodel, risici og de nødvendige kompetencer i bestyrelsen. Denne forståelse skal gøre bestyrelsesmedlemmet i stand til at bidrage til bestyrelsens selvevaluering, der skal afdække eventuelle manglende kompetencer i bestyrelsen, og i den forbindelse medvirke til at træffe de nødvendige foranstaltninger til afhjælpning heraf. Bestyrelsesmedlemmet skal løbende vurdere, hvilke kompetencer der bør indgå i bestyrelsens kompetenceprofil, og være opmærksom på behovet for en fornyet evaluering af kompetenceprofilen, såfremt afgørende forhold ændrer sig, f.eks. forretningsmodellen, virksomhedsstrukturen eller samfundsforhold i øvrigt. Ved et bestyrelsesmedlems udtræden bør bestyrelsesmedlemmet kunne medvirke til en evaluering af, hvordan bestyrelsen fortsat kan opfylde kompetenceprofilen.

Til slut skal bestyrelsesmedlemmet have kendskab til kravene til tilrettelæggelsen af bestyrelsens arbejde som beskrevet i bilag 6 /5 i ledelsesbekendtgørelserne, herunder særligt om nedsættelse af udvalg og habilitetsregler samt brug af arbejdsgange og procedurer i form af forretningsorden, årshjul mv. Bestyrelsesmedlemmet forventes at kunne medvirke til udformningen af bestyrelsens forretningsorden, herunder kunne forholde sig til indholdet og kunne vurdere behovet for ændring heraf. Hvert bestyrelsesmedlem forventes at have kendskab til virksomhedens beslutningsprocedurer, tilrettelæggelse af arbejdet ved forretningsorden og årshjul, og at kunne rejse indsigelse mod overtrædelsen af disse. Bestyrelsesmedlemmet forventes herudover at kunne indgå i bestyrelsens vurdering af behovet for nedsættelse af udvalg og ansvarsfordelingen mellem eventuelle udvalg og den samlede bestyrelse. Endelig skal bestyrelsesmedlemmet at have kendskab til almindelige habilitetsregler og forebyggelse af interessekonflikter.

4.3.2. Rammerne for indretning af virksomheden (kompetenceområde A2 og B2)

Bestyrelsen har som det øverste ledelsesorgan det overordnede ansvar for, at virksomheden er indrettet forsvarligt og i overensstemmelse med lovens krav til finansiel virksomhed. Indretning af virksomheden varetages normalt af direktionen i forståelse med bestyrelsen og efter retningslinjer godkendt af denne.

Bestyrelsen skal således angive til direktionen, efter hvilke overordnede principper virksomheden skal indrettes med henblik på at holde risici på et for bestyrelsen acceptabelt niveau og have en betryggende risikostyring.

Bestyrelsen skal derudover føre tilsyn med direktionens varetagelse af sine opgaver på betryggende måde og i overensstemmelse med den fastlagte risikoprofil, de fastlagte politikker og retningslinjerne til direktionen.

4.3.2.1. Rammerne for indretning af penge- og realkreditinstitutter (kompetenceområde A2)

Undervisningsindhold
Et grundkursus i kompetenceområdet forudsættes at tage udgangspunkt i ledelsesbekendtgørelsen og skal indeholde undervisning inden for:

1. Ledelsesbekendtgørelsens opbygning, herunder proportionalitetsprincippet i § 2
2. Direktionens opgaver og ansvar, jf. ledelsesbekendtgørelsen kapitel 3
3. Krav til organisation og ansvarsfordeling, jf. ledelsesbekendtgørelsen kapitel 3
4. Risikostyring, jf. ledelsesbekendtgørelsen § 16 og bilag 7
5. Compliance, jf. ledelsesbekendtgørelsen § 17
6. Intern revision, jf. kapitel 3 i bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder m.v. samt finansielle koncerner
7. Intern rapportering, jf. ledelsesbekendtgørelsen §§ 21 og 22

Læringsmål
Efter gennemførelse af grundkursus i dette kompetenceområde forventes bestyrelsesmedlemmet at have opnået et grundlæggende kendskab til de lovgivningsmæssige krav til et penge- eller realkreditinstituts indretning og risikostyring, og om hvordan risici, der følger af den organisatoriske indretning, kan påvirke virksomheden.

Bestyrelsesmedlemmet skal have kendskab til kravene til et penge- eller realkreditinstituts risikostyringsfunktion og risikoansvarlige samt de interne kontrolfunktioner, og samspillet mellem bestyrelsen og funktionerne. Bestyrelsesmedlemmet bør have overordnet kendskab til funktionernes opgaver og ansvar samt kravene til funktionernes rapportering.

Bestyrelsesmedlemmet skal have kendskab til funktionsadskillelse, forebyggelse og håndtering af interessekonflikter og krav til rapportering samt have opnået en forståelse for samspillet mellem en virksomheds indretning og styringen af virksomheden.

Bestyrelsesmedlemmet må på den baggrund forventes at kunne medvirke til bestyrelsens arbejde med at fastlægge de overordnede principper og anvisninger til direktionen, som en virksomhed skal indrettes efter med henblik på at holde risici på et betryggende niveau.

Bestyrelsesmedlemmet må herudover forventes at kunne bidrage til bestyrelsens løbende, overordnede vurdering af, om en virksomheds organisation, systemer og procedurer understøtter, at virksomheden drives betryggende. Heri ligger bl.a., at virksomhedens risici holdes inden for de rammer, der er besluttet af bestyrelsen, og at organisationens opbygning ikke hindrer retvisende og dækkende ledelsesrapportering.

Endelig må bestyrelsesmedlemmet forventes at kunne medvirke til at identificere eventuelle svagheder i en organisation, herunder være opmærksom på eventuelle kompenserende foranstaltninger i virksomheden og de risici, der måtte være forbundet hermed.

4.3.2.2. Rammerne for indretning af forsikringsselskaber (kompetenceområde B2)

Undervisningsindhold
Et grundkursus i kompetenceområdet forudsættes at tage udgangspunkt i ledelsesbekendtgørelsen og solvens II-forordningen[9] og skal indeholde undervisning inden for:

1. Ledelsesbekendtgørelsens opbygning, herunder proportionalitetsprincippet og samspillet med solvens II-forordningen
2. Direktionens opgaver og ansvar, jf. ledelsesbekendtgørelsens kapitel 3
3. Forsikringsmæssige risici, jf. ledelsesbekendtgørelsen bilag 1
4. Krav til organisation og ansvarsfordeling, jf. bl.a. ledelsesbekendtgørelsens kapitel 4
5. Nøglefunktioner, jf. ledelsesbekendtgørelsens kapitel 6 og bilag 6-9, og den ansvarshavende aktuar, jf. bekendtgørelsen om ansvarshavende aktuar
6. Intern revision, jf. kapitel 3 i bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder m.v. samt finansielle koncerner
7. Intern rapportering, jf. bl.a. §§ 24-26 i ledelsesbekendtgørelsen

Læringsmål
Efter gennemførelse af grundkursus i dette kompetenceområde forventes bestyrelsesmedlemmet at have opnået et grundlæggende kendskab til de lovgivningsmæssige krav til et forsikringsselskabs indretning og risikostyring, og om hvordan risici, der følger af den organisatoriske indretning, kan påvirke et forsikringsselskab.

Bestyrelsesmedlemmet skal have kendskab til de forskellige typer af forsikringsmæssige risici[10], herunder reassurancerisici og biometriske risici. Bestyrelsesmedlemmet forventes på den baggrund at have forståelse for, hvilke væsentlige forsikringsmæssige risici et forsikringsselskab kan være eksponeret over for. Bestyrelsesmedlemmet forventes at have tilstrækkeligt kendskab til bestyrelsens forpligtelse til at udarbejde en politik for de forsikringsmæssige risici, som et forsikringsselskab må påtage sig, de overordnede krav til indholdet af politikken og de særlige krav til bestyrelsens retningslinjer til direktionen på forsikringsrisikoområdet samt kravene til rapportering til at kunne medvirke til at løse en bestyrelses opgaver på området.

Bestyrelsesmedlemmet skal have kendskab til kravene til et forsikringsselskabs ledelsessystem, herunder særligt kravene til et effektivt risikostyringssystem og et effektivt internt kontrolsystem, og samspillet mellem bestyrelsen og funktionerne. Bestyrelsesmedlemmet bør have overordnet kendskab til nøglefunktionernes opgaver og ansvar samt kravene til funktionernes rapportering. Bestyrelsesmedlemmet bør have kendskab til pligten til at udpege en nøgleperson, som er ansvarlig for den enkelte nøglefunktion, kravet om ansvarshavende aktuar, jf. kompetenceområde B8 (afsnit 4.3.13.) og reglerne for outsourcing af nøglefunktioner.

[9] Kommissionens delegerede forordning (EU) 2015/35 af 10. oktober 2014 om supplerende regler til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/138/EF om adgang til og udøvelse af forsikrings- og genforsikringsvirksomhed (Solvens II).
[10] Operationelle risici og markedsrisici indgår under henholdsvis kompetenceområde B3 (afsnit 4.3.3.) og B7 (afsnit 4.3.12.).

Bestyrelsesmedlemmet skal have kendskab til funktionsadskillelse, forebyggelse og håndtering af interessekonflikter og krav til rapportering samt have opnået en forståelse for samspillet mellem et forsikringsselskabs indretning og styringen af selskabet.

Bestyrelsesmedlemmet må forventes at kunne medvirke til bestyrelsens arbejde med at fastlægge de overordnede principper og anvisninger til direktionen, som et forsikringsselskab skal indrettes efter med henblik på at holde risici på et betryggende niveau.

Bestyrelsesmedlemmet må herudover forventes at kunne bidrage til bestyrelsens løbende, overordnede vurdering af, om et forsikringsselskabs organisation, systemer og procedurer understøtter, at selskabet drives betryggende. Heri ligger bl.a., at forsikringsselskabets risici holdes inden for de rammer, der er besluttet af bestyrelsen, og at organisationens opbygning ikke hindrer retvisende og dækkende ledelsesrapportering.

Endelig må bestyrelsesmedlemmet forventes at kunne medvirke til at identificere eventuelle svagheder i organisationen, herunder være opmærksom på eventuelle kompenserende foranstaltninger i et forsikringsselskab og de risici, der måtte være forbundet hermed.

4.3.3. Operationel risiko (kompetenceområde A3 og B3)

Ved operationel risiko forstås risiko for tab som følge af uhensigtsmæssige eller mangelfulde interne procedurer, menneskelige fejl og systemmæssige fejl eller som følge af eksterne begivenheder, herunder juridiske risici. Omdømmerisiko og strategiske risici anses ikke for operationelle risici, men skal, i det omfang det er relevant, behandles efter de samme principper som operationelle risici.

Formålet med ledelsesbekendtgørelsernes krav på området for operationel risiko er at sikre, at virksomheden forholder sig til, hvilke væsentlige operationelle risici virksomheden er eksponeret overfor og i sin indretning tager højde herfor med henblik på at mindske virksomhedens risiko for tab. Reglerne skal også sikre, at bestyrelsen er i stand til løbende at overvåge de til direktionen angivne retningslinjer via rapportering til bestyrelsen.

Undervisningsindhold
Et grundkursus i kompetenceområdet skal indeholde undervisning inden for:

1. Bestyrelsens opgaver i henhold til lov om finansiel virksomhed og ledelsesbekendtgørelsernes bilag 3 vedrørende operationel risiko
2. Bestyrelsens udførelse af sin tilsynsfunktion på området for operationel risiko
3. Bestyrelsens opgaver vedrørende krav til rapportering

Læringsmål
Efter gennemførelse af grundkursus i dette kompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have kendskab til området for operationel risiko, jf. ledelsesbekendtgørelserne bilag 3. Bestyrelsesmedlemmet forventes på den baggrund at kunne forstå, hvilke væsentlige operationelle risici et penge- eller realkreditinstitut eller et forsikringsselskab er eksponeret overfor og til på den baggrund at kunne medvirke til at tage de overordnede beslutninger om virksomhedens indretning.

Mere konkret forventes det, at bestyrelsesmedlemmet har kendskab til:

- Hvilke hændelsestyper der henregnes til operationel risiko
- Hvordan operationelle tabshændelser kategoriseres
- Kendetegnene ved penge- og realkreditinstitutters eller forsikringsselskabers forretningsmodel, aktiviteter og organisering med henblik på at kunne identificere hvilke væsentlige typer af operationelle risici, en virksomhed er eksponeret overfor, herunder hændelser der opstår med lav sandsynlighed, men med store tab til følge
- Overordnede metoder til hvordan en virksomhed kan minimere operationel risiko

Bestyrelsesmedlemmet forventes desuden at kunne medvirke til at fastlægge en virksomheds ønskede risikoprofil i politikken for operationel risiko og de nærmere rammer for bestyrelsens retningslinjer til direktionen.

Bestyrelsesmedlemmet forventes derudover at kunne medvirke til at påse direktionens arbejde og kontrollere overholdelsen af de af bestyrelsen fastsatte politikker og retningslinjer på området for operationel risiko.

4.3.4. Hvidvaskforebyggelse (kompetenceområde A4 og B4)

Hvidvaskreguleringen skal medvirke til bekæmpelse af kriminalitet, herunder terrorisme, ved at begrænse mulighederne for misbrug af det finansielle system til hvidvask af penge og finansiering af terrorisme, og ved at lette politiets efterforskning af kriminalitet, herunder terrorisme.

Det overordnede ansvar for, at virksomheden overholder reglerne på hvidvaskområdet, påhviler bestyrelsen. Det er bestyrelsens pligt at sikre, at der i virksomheden foreligger en risikostyringspolitik på hvidvaskområdet. Bestyrelsen skal herudover på baggrund af den konkrete virksomheds risikovurdering sikre, at virksomhedens daglige ledelse har implementeret tilstrækkelige foranstaltninger til at imødegå de risici, der er identificeret i virksomhedens risikovurdering. Endelig skal bestyrelsen på baggrund af virksomhedens aktuelle risiko på hvidvaskområdet vurdere i hvilket omfang, der er behov for både periodisk og ad hoc rapportering fra virksomhedens ledelse eller hvidvaskansvarlige, og løbende føre tilsyn med tilstrækkeligheden af ledelsens håndtering af området.

Undervisningsindhold
For at kunne varetage bestyrelsens forpligtelser er det nødvendigt, at det enkelte bestyrelsesmedlem har et overordnet kendskab til de krav, der stilles til virksomheden i medfør af hvidvaskloven[11]. Et grundkursus i kompetenceområdet skal indeholde undervisning inden for:

1. Bestyrelsens opgave i forbindelse med en virksomheds risikovurdering og risikostyring
2. Gennemgang af hvidvasklovens væsentligste krav til en virksomheds foranstaltninger på området, herunder

[11] Lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask af udbytte og finansiering af terrorisme.

a. Risikovurdering og risikostyring
b. Uddannelses- og instruktionsprogrammer for medarbejdere
c. Kend din kunde-procedurer
d. Opmærksomhedspligt
e. Overvågning af kundetransaktioner
f. Undersøgelses- og noteringspligt – mistænkelige transaktioner
g. Underretningspligt
h. EU-forordninger om finansielle sanktioner

Læringsmål
Efter gennemførelse af grundkursus i dette kompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have tilstrækkelig kendskab til hvidvaskområdet og hvidvasklovens krav til, at bestyrelsesmedlemmet kan medvirke til at forholde sig til virksomhedens samlede risici på området, herunder vurdere hvorvidt virksomhedens politikker og implementerede foranstaltninger formår at imødegå disse risici. Bestyrelsesmedlemmet bør endvidere på baggrund af den løbende ledelsesrapportering kunne medvirke til at påse direktionens arbejde og kontrollere overholdelsen af de af bestyrelsen fastsatte politikker og retningslinjer på området.

4.3.5. It (kompetenceområde A5 og B5)

Bestyrelsen er ansvarlig for virksomhedens it-anvendelse, herunder at der er etableret betryggende kontrol- og sikringsforanstaltninger på it-området. Derfor er det vigtigt, at de enkelte bestyrelsesmedlemmer har forståelse for en række områder af betydning for virksomhedens it-anvendelse.

It-risikovurderinger skal foretages løbende og er forudsætningen for at kunne vurdere virksomhedens risikoprofil på it-området og i forlængelse heraf kunne danne grundlaget for virksomhedens it-sikkerhedspolitik. Bestyrelsen skal være i stand til at kunne vurdere, hvorvidt virksomhedens risikoprofil og politikker samt retningslinjerne til direktionen er forsvarlige i forhold til virksomhedens forretningsmæssige aktiviteter, organisation og ressourcer. Herunder skal det sikres, at it-risikovurderinger fremsendt til bestyrelsen er tilstrækkeligt detaljerede og dokumenterede, således at disse giver et retvisende billede af, hvilke væsentlige risici virksomheden har identificeret i sin it-anvendelse, samt hvorledes disse på overordnet niveau er imødegået og accepteret.

I forlængelse heraf skal der udstikkes klare retningslinjer til direktionen, der sikrer, at der gennemføres tilstrækkelig og løbende ledelsesopfølgning på graden af efterlevelse af virksomhedens it-sikkerhedspolitik. Herunder skal de af virksomhedens outsourcede forretningsaktiviteter, som bestyrelsen vurderer som væsentlige, inkluderes i den generelle it-sikkerhedsstyring.

Bestyrelsen beslutter målsætningen for virksomhedens beredskabsplanlægning. Beredskabet skal sikre, at virksomheden i tilfælde af en katastrofesituation skal kunne genetablere sin drift i henhold til de af bestyrelsen besluttede målsætninger. Et tilstrækkeligt beredskab forudsætter, at forretningsprocesserne samt de underliggende it-systemer er vurderede og prioriterede samt, at der er sat et klart tidsmæssigt mål for genetablering af driften.

Undervisningsindhold
Et grundkursus i kompetenceområdet skal indeholde undervisning inden for følgende it-emner:

1. It-sikkerhedsstyring og forventninger til rapportering samt ansvarsfordeling og forventninger mellem direktion og bestyrelse i relation til processen i ledelsesbekendtgørelserne
2. It-sikkerhedspolitik, formål, indhold og opbygning i henhold til virksomhedens risikoprofil, jf. henholdsvis ledelsesbekendtgørelsens bilag 5 eller 4
3. Beredskabsplanlægningens formål, målsætninger og krav
4. Cyber-sikkerhed og sikringsforanstaltninger mod it-kriminalitet, herunder it-sikkerhedsstrategier i relation til virksomhedens risici og it-sikkerhedsstyring

Læringsmål
Efter gennemførelse af grundkursus i dette kompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have kendskab til overordnede principper for it-sikkerhedsstyring, it-sikkerhedspolitik, beredskabsplanlægning og cyber-sikkerhed og sikringsforanstaltninger mod it-kriminalitet samt hvordan virksomheden sikrer tilstrækkeligheden af disse.

Bestyrelsesmedlemmet forventes på den baggrund at kunne forholde sig til væsentlige forhold i relation til it-sikkerhed, herunder være i stand til at indgå i bestyrelsens drøftelser heraf samt at kunne medvirke til at stille spørgsmål til direktionen og forholde sig til svarene.

4.3.6. Finansiel rapportering og revision (kompetenceområde A6 og B6)

Bestyrelsens opgaver i forbindelse med den finansielle rapportering består bl.a. i aflæggelse af virksomhedens årsrapport, halvårsrapport og eventuelle delårsrapporter, herunder erklære at års- og delårsrapporten er aflagt i overensstemmelse med lovgivningens krav, at års- og delårsrapporten giver et retvisende billede af virksomheden, og at ledelsesberetningen indeholder en retvisende redegørelse for udviklingen i virksomheden.

Bestyrelsen skal årligt tage stilling til, om virksomheden er omfattet af kravet om oprettelse af et revisionsudvalg, eller om virksomheden ønsker at oprette et revisionsudvalg. Bestyrelsen skal endvidere beslutte, om revisionsudvalgets opgaver kan varetages af den samlede bestyrelse.

Bestyrelsen skal indstille en revisor til valg på generalforsamlingen. Denne indstilling skal for virksomheder, der har revisionsudvalg, baseres på en indstilling fra revisionsudvalget. Revisor skal løbende føre en protokol, hvor der redegøres for den udførte revision i årets løb, samt et årsprotokollat vedrørende revisionen af årsregnskabet. Revisionsprotokollen vil løbende blive fremlagt på bestyrelsesmøder, og bestyrelsen skal underskrive enhver protokoltilførsel.

Kravene til den finansielle rapportering, revisionsudvalget og den eksterne revision bidrager alle til at sikre, at virksomhedens finansielle rapportering giver et retvisende og troværdigt billede af virksomheden til omverdenen.

Bestyrelsen skal herudover tage stilling til, om virksomheden er omfattet af kravene om oprettelse af en intern revision, eller om virksomheden under hensynstagen til virksomhedens kompleksitet skal oprette en intern revision. Formålet med kravene om intern revision er at give bestyrelsen en troværdig gennemgang af virksomhedens interne kontrolmiljø, så eventuelle væsentlige fejl og mangler heri opdages så tidligt som muligt.

Undervisningsindhold
Et grundkursus i kompetenceområdet skal indeholde undervisning inden for:

1. Bestyrelsens opgaver vedrørende års- og delårsrapporter, jf. lov om finansiel virksomhed kapitel 13 og de i medfør heraf udstedte bekendtgørelser om finansielle rapporter for kreditinstitutter henholdsvis forsikringsselskaber
2. Bestyrelsens opgaver i relation til et eventuelt revisionsudvalg, jf. bekendtgørelse om revisionsudvalg i virksomheder samt koncerner, der er underlagt tilsyn af Finanstilsynet og evt. EU Kommissionens henstilling (2005/162/EF)
3. Bestyrelsens opgaver og ansvar i relation til den eksterne revision, jf. lov om finansiel virksomhed kapitel 13 samt bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder m.v. og finansielle koncerner, revisorlovens §§ 16, stk. 1 og §§ 20-21
4. Bestyrelsens opgaver i relation til den interne revision, jf. bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder m.v. og finansielle koncerner, herunder særligt kapitel 3 og bilag 4 til bekendtgørelsen, samt lov om finansiel virksomhed § 199, stk. 10-11

Læringsmål - Bestyrelsens opgaver vedrørende års- og delårsrapporter
Efter gennemførelse af grundkursus i dette delkompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have tilstrækkelig kendskab til de væsentligste krav, der gælder vedrørende årsrapporten, og hvilke forhold i virksomheden der skal afspejles i årsrapporten, så den giver et retvisende billede af virksomheden og kan støtte regnskabsbrugeren i dennes økonomiske beslutningstagen, til at bestyrelsesmedlemmet kan medvirke til at løfte bestyrelsens opgaver på området.

Mere konkret forventes det, at bestyrelsesmedlemmet har kendskab til:

- Formålet med aflæggelsen af årsrapporten
- Hvilke grundlæggende forudsætninger, der skal være opfyldt for, at årsregnskabet og ledelsesberetningen kan give et retvisende billede af virksomheden og støtte regnskabsbrugeren i dennes økonomiske beslutninger
- Hvilke elementer, der skal indgå i årsrapporten, herunder krav til de enkelte delelementer
- Indregning og måling af de væsentligste regnskabsposter med henblik på at kunne vurdere den anvendte regnskabspraksis
- Bestyrelsens opgaver i relation til halvårsrapporten og eventuelle delårsrapporter
- Bestyrelsens beføjelser i tilfælde af, at et medlem er uenigt i den aflagte årsrapport

Læringsmål - Revisionsudvalg
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette delkompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have kendskab til formålet med revisionsudvalget, samt hvilke opgaver revisionsudvalget skal udføre.

Mere konkret forventes det, at bestyrelsesmedlemmet har kendskab til:

- Hvornår der er pligt til nedsættelse af revisionsudvalg, herunder hvilke overvejelser en bestyrelse bør gøre sig om nedsættelse af revisionsudvalg
- Hvordan revisionsudvalg kan sammensættes, herunder krav til det uafhængige og kyndige medlem
- Hvad de enkelte opgaver konkret indebærer for revisionsudvalget og bestyrelsen

Læringsmål - Bestyrelsens opgaver og ansvar i relation til den eksterne revision
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette delkompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have kendskab til, hvad der er omfattet af den lovpligtige revision af årsregnskabet, og hvad en ekstern revision indebærer for virksomheden. Herudover skal et bestyrelsesmedlem have kendskab til, de forhold bestyrelsen særligt skal være opmærksom på i revisors løbende protokollater samt protokollatet vedrørende årsregnskabet.

Mere konkret forventes det, at bestyrelsesmedlemmet har kendskab til:

- Formålet med den lovpligtige revision af årsregnskabet, og hvilke krav ekstern revisor er underlagt
- Hvad en ekstern revision indebærer for virksomheden, herunder hvad ekstern revision reviderer ved sin revision af årsrapporten og ansvarsfordelingen mellem henholdsvis bestyrelse og ekstern revision
- Hvilke krav, der er til indholdet af revisors protokollat vedrørende årsregnskabet
- Hvilke forhold i revisionsprotokollen, der skal være særligt fokus på, herunder forbehold, supplerende oplysninger og opsummering af bemærkninger

Læringsmål - Bestyrelsens opgaver i relation til den interne revision
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette delkompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem have kendskab til, hvornår der er pligt til intern revision, hvad der er omfattet af den interne revisions opgaver, og hvordan bestyrelsen kan anvende den interne revision.

Mere konkret forventes det, at bestyrelsesmedlemmet har kendskab til:

- Formålet med at have en intern revision, samt hvilke krav den interne revision er underlagt
- Kendskab til den interne revisions arbejdsopgaver, således at det vil kunne vurderes, om den interne revision har de tilstrækkelige ressourcer og kompetence til at udføre opgaven
- Hvordan bestyrelsen kan anvende den interne revision
- Hvilke forhold i den interne revisors protokol der skal være særligt fokus på, herunder forbehold, supplerende oplysninger og opsummering af bemærkninger

4.3.7. Kredit (kompetenceområde A7)

Kreditrisiko udgør typisk den største risiko for penge- og realkreditinstitutter, og forsvarlig kreditstyring er afgørende for virksomhedens drift. Det er derfor vigtigt, at bestyrelsesmedlemmer har tilstrækkelig viden om kreditrisiko og styringen heraf.

Formålet med reglerne er således at sikre en betryggende styring af penge- og realkreditinstitutters kreditrisici. Rapporteringen til bestyrelsen skal bidrage til bestyrelsens grundlag for at træffe beslutninger om virksomhedens kreditrisici, herunder ændringer i forretningsmodellen, kreditpolitikken og retningslinjerne til direktionen. Rapporteringen skal også bidrage til bestyrelsens grundlag for at vurdere, om direktionen løser opgaverne på kreditområdet tilfredsstillende. Rapporteringen skal være mest omfattende i store institutter, hvor fokus er på status og udviklingen over tid i porteføljernes risikobillede. Bestyrelsen varetager endvidere en vigtig funktion i forbindelse med gennemgangen af de væsentligste eksponeringer. Denne gennemgang er særlig vigtig for bestyrelsesmedlemmer i mindre institutter, mens det centrale for bestyrelsesmedlemmer i store institutter i højere grad er egenskaberne ved porteføljen og ikke de enkelte store eksponeringer.

Undervisningsindhold
Et grundkursus i kompetenceområdet skal indeholde undervisning om bestyrelsens opgaver i relation til kreditrisici, herunder:

1. Bestyrelsens ansvar for og opgaver med kreditpolitikken, jf. § 70 i lov om finansiel virksomhed og §§ 4-5 samt bilag 1, nr. 1-4, i ledelsesbekendtgørelsen
2. Bestyrelsens retningslinjer til direktionen på kreditområdet, jf. §§ 6-7 samt bilag 1, nr. 5-6, i ledelsesbekendtgørelsen
3. Bestyrelsens opgaver i forbindelse med indstillinger, som skal bevilges af bestyrelsen
4. Bestyrelsens årlige gennemgang af de væsentligste eksponeringer, jf. bilag 1, nr. 7, i ledelsesbekendtgørelsen
5. Nedskrivningsregler, jf. §§ 51-54 samt bilag 10 i bekendtgørelse om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl.
6. Tilsynsfunktionen/rapportering til bestyrelsen på kreditområdet, jf. bilag 1, nr. 29-34, i ledelsesbekendtgørelsen

Læringsmål - Bestyrelsens ansvar for og opgaver med kreditpolitikken
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette delkompetenceområde forventes bestyrelsesmedlemmet at have kendskab til, hvilke principper, der gælder for at kunne tage stilling til den kreditrisikoprofil, bestyrelsen ønsker, et institut skal have. Det omfatter, hvad der generelt adskiller gode og svage kunder (indtjening, likviditet, kapitalforhold, stillede sikkerheder mv.).

Det omfatter endvidere størrelsen af enkelteksponeringer, herunder konsolidering af eksponeringer med indbyrdes forbundne kunder og andre risikokoncentrationer, herunder risikokoncentrationer på brancher.

Endvidere omfatter det kendskab til håndtering af eventuelle afvigelser fra kreditpolitikken samt overordnet kendskab til produkttyper, håndtering af nødlidende eksponeringer, medarbejderes habilitet og interne kontrolsystemer.

Bestyrelsesmedlemmet forventes på den baggrund at kunne medvirke til bestyrelsens fastlæggelse af et instituts kreditpolitik, herunder også hvad et institut ikke skal beskæftige sig med.

Læringsmål - Bestyrelsens retningslinjer til direktionen på kreditområdet
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette delkompetenceområde forventes bestyrelsesmedlemmet at have kendskab til principper for fastlæggelse af direktionens bevillingsbeføjelser, herunder hvilke bevillinger, der kan henlægges til direktionen, og hvilke, der ikke kan. Bestyrelsesmedlemmet forventes på den baggrund at kunne medvirke til bestyrelsens fastlæggelse af, hvor store eksponeringer direktionen må bevilge uden forudgående forelæggelse for bestyrelsen.

Læringsmål – Indstillinger, som skal bevilges af bestyrelsen
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette delkompetenceområde forventes bestyrelsesmedlemmet at kunne tage stilling til, om en for bestyrelsen forelagt indstilling opfylder kravene for godkendelse af bevillinger, herunder krav i fastlagte politikker, samt kunne medvirke til at vurdere, om en bevilling kan godkendes af bestyrelsen, i tilfælde hvor indstillingen afviger fra den fastlagte kreditpolitik.

Læringsmål - Bestyrelsens årlige gennemgang af de væsentligste eksponeringer
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette delkompetenceområde forventes bestyrelsesmedlemmet at kunne tage stilling til den forelagte risikovurdering og strategi for eksponeringerne og tage stilling til eventuelle foretagne nedskrivninger.

Læringsmål - Nedskrivningsregler
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette delkompetenceområde forventes bestyrelsesmedlemmet at have kendskab til de vigtigste principper for, hvornår der er indtruffet objektiv indikation for værdiforringelse (OIV) på udlån, og hvorledes individuelle eller gruppevise nedskrivninger foretages.

Læringsmål - Tilsynsfunktionen/rapportering til bestyrelsen på kreditområdet
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette delkompetenceområde forventes bestyrelsesmedlemmet at kunne medvirke til at tage stilling til, om rapporteringen på kreditområdet er tilstrækkelig og det risikobillede, som rapporteringen giver.

4.3.8. Markedsrisiko (kompetenceområde A8)

Ved markedsrisici forstås risikoen for tab som følge af udviklingen i rente-, valuta-, aktie-, og råvarepriser, herunder risiko for tab på aktiviteter med afledte finansielle instrumenter, for eksempel optionsrisici. Renterisici omfatter blandt andet renterisici på alle balance- og ikke-balanceførte poster, herunder også på fastforrentede ind- og udlån og fastforrentet funding. Renterisici omfatter endvidere rentestrukturrisici, dvs. risiko for, at renterne udvikler sig forskelligt i forskellige løbetider.

Formålet med kravene til markedsrisikoområdet i ledelsesbekendtgørelsen er at sikre, at virksomheden ikke tager risici, som virksomheden ikke er i stand til at håndtere kompetence- og ressourcemæssigt. Derudover skal kravene sikre, at de risici, virksomheden påtager sig, er i overensstemmelse med den af bestyrelsen besluttede forretningsmodel, aktiviteter og fastlagte risikoprofil. Reglerne skal herudover sikre, at bestyrelsen er i stand til løbende at overvåge de til direktionen angivne rammer via løbende rapportering til bestyrelsen.

Undervisningsindhold
Et grundkursus i kompetenceområdet skal indeholde undervisning inden for:

1. Bestyrelsens opgaver i henhold til lov om finansiel virksomhed og ledelsesbekendtgørelsen vedrørende markedsrisiko, jf. bilag 2
2. Bestyrelsens udførelse af sin tilsynsfunktion på markedsrisikoområdet
3. Bestyrelsens opgaver vedrørende krav til rapportering

Læringsmål
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette kompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have kendskab til markedsrisikoområdet, jf. ledelsesbekendtgørelsen. Bestyrelsesmedlemmet forventes på den baggrund at have forståelse for, hvilke væsentlige markedsrisici en virksomhed kan være eksponeret overfor. Bestyrelsesmedlemmet forventes desuden at kunne medvirke til at omsætte risikoappetit til konkrete rammer og beslutninger.

Mere konkret forventes det, at bestyrelsesmedlemmet har kendskab til:

- Hvilke risikoelementer, der indgår i markedsrisiko (aktie-, valuta-, råvare- og renterisiko), herunder forskellen mellem begrebet følsomhed (f.eks. hvad taber virksomheden, hvis renterne stiger med 1 pct.) og begrebet risiko (f.eks. at renterne godt kan stige med mere end 1 pct.)
- Hvilke interne og eksterne forhold, der kan påvirke penge- og realkreditinstitutters markedsrisici, eksempelvis hvordan en ændring i de korte renter påvirker renterisikoen for det pågældende institut
- Hvordan markedsrisici overordnet kan styres, herunder hvordan det pågældende institut nedbringer risikoen for tab på prisudviklingen (afdækning)
- Hvordan markedsrisici overordnet opgøres, således at bestyrelsesmedlemmet har mulighed for at gennemskue, hvilket niveau eksempelvis renterisikoen er for det pågældende institut
- Hvordan virksomhedens interne rammer for de forskellige risikoelementer fastsættes samt hvilke og hvor detaljerede rammer, der som minimum forventes at blive udmøntet i bestyrelsens retningslinjer til direktionen
- Hvilken rapportering, der som minimum forventes til bestyrelsen på markedsrisikoområdet med henblik på at bestyrelsen kan følge udviklingen i virksomheden og dens indtjening og risici

Bestyrelsesmedlemmet forventes på baggrund heraf at kunne medvirke til fastlæggelsen af en virksomheds ønskede risikoprofil i markedsrisikopolitikken og de nærmere rammer for bestyrelsens retningslinjer til direktionen. Eksempelvis forventes bestyrelsesmedlemmet at kunne medvirke til en vurdering af, om niveauet for beføjelserne til direktionen vedrørende

renterisiko stemmer overens med instituttets aktiviteter og den risiko, som bestyrelsen ønsker at tage i denne henseende.

Bestyrelsesmedlemmet forventes derudover at kunne medvirke til at påse direktionens arbejde og kontrollere overholdelsen af de af bestyrelsen fastsatte politikker og retningslinjer på markedsrisikoområdet. Eksempelvis forventes bestyrelsesmedlemmet at kunne medvirke til at forholde sig kritisk til rapportering om direktionens udnyttelse af beføjelse for disponering af renterisiko og tage stilling til, om beføjelsen skal justeres.

4.3.9. Kapitalkrav (kompetenceområde A9)

Reguleringen af kapitalområdet skal sikre, at institutterne opbygger kapital i de gode tider, som de kan tære på i de dårlige, således at institutterne har tilstrækkeligt med kapital, når konjunkturerne vender. De seneste ændringer af kapitalkravsreglerne har bl.a. medført krav om mere og bedre kapital, som skal gøre penge- og realkreditinstitutter bedre i stand til at absorbere tab uden at blive insolvente. Med ændringerne er også introduceret en kapitalbevaringsbuffer og en kontracyklisk kapitalbuffer, der skal tilskynde, at institutterne opbygger ekstra kapital udover mindstekravene og til at opbygge kapital i opgangstider, som instituttet kan tære på i nedgangstider med henblik på at undgå, at institutterne skal hente kapital på markedet på et vanskeligt tidspunkt.

Bestyrelsens overordnede opgave i forhold til kapitalreglerne er at sikre, at instituttet har et tilstrækkeligt kapitalgrundlag og råder over interne procedurer til risikomåling og risikostyring, så bestyrelsen løbende er i stand til at vurdere, om kapitalgrundlaget har en størrelse, type og omfang, som er passende i forhold til instituttets samlede risici. I de tilfælde, hvor et institut ikke overholder sølje I-kravet, skal Finanstilsynet inddrage tilladelsen, og det pågældende institut må derfor ikke længere drive finansiel virksomhed.

Undervisningsindhold
Et grundkursus i kompetenceområdet skal indeholde undervisning inden for:

1. Kapitalbehov, herunder risikoområder (kreditrisiko, markedsrisiko og operationel risiko), eksponeringsklasser inden for kreditrisiko og opgørelsesmetoder (IRB- og SA-metoden), jf. tredje del, afsnit 2 – 4 i CRR[12]
2. Søjle I-kravet (de hårde krav), herunder kapitalgrundlagskravet, Basel I-gulvet, jf. tredje del, afsnit 1 og tiende del, afsnit 1 i CRR
3. De øvrige kapitalkrav (de bløde krav), herunder sølje II-kravet samt bufferkravene, jf. § 124 og §§ 125 til 125h lov om finansiel virksomhed
4. Kapitalgrundlaget, herunder definition af forskellige kapitaltyper, fradragsregler samt regler i forbindelse med indfrielser og tilbagekøb, jf. anden del og tiende del, afsnit 1 i CRR
5. Gearingsrisiko og overdreven gearing, jf. § 25 i ledelsesbekendtgørelsen

[12] Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 575/2013 af 26. juni 2013 om tilsynsmæssige krav til kreditinstitutter og investeringsselskaber og om ændring af forordning (EU) nr. 648/2012.

Læringsmål
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette kompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have kendskab til, hvilke risikoområder og risikoklasser et instituts risikoeksponeringer er sammensat af, de anvendte metoder og hvordan de forskellige elementer påvirker det samlede kapitalbehov. Bestyrelsesmedlemmet bør have forståelse for, hvordan en konkret beslutning kan påvirke et instituts samlede kapitalbehov.

Bestyrelsesmedlemmet forventes at have kendskab til kapitalkravsreglerne, herunder hvilke krav der gør sig gældende for det pågældende institut både under søjle I og de øvrige kapitalkrav. Da det er bestyrelsens ansvar, at instituttet overholder disse krav er det centralt, at bestyrelsesmedlemmet har et mere detaljeret kendskab til disse regler samt kendskab til konsekvenserne ved manglende overholdelse af disse krav.

Bestyrelsesmedlemmet forventes at have kendskab til de opgaver, der påhviler bestyrelsen ved et instituts fastsættelse af det individuelle solvensbehov. Bestyrelsesmedlemmet forventes endvidere at have kendskab til de lovmæssige rammer, herunder et overordnet kendskab til indberetnings- og offentliggørelsesforpligtelser.

Bestyrelsesmedlemmet forventes have kendskab til forskellen på de forskellige kapitaltyper og betydningen heraf samt betydningen af fradragsreglerne og reglerne om indfrielser og tilbagekøb af kapital. Bestyrelsesmedlemmet bør efterfølgende være i stand til at medvirke til en vurdering af, om kapitalgrundlaget er tilstrækkeligt til at dække instituttets kapitalbehov.

Bestyrelsesmedlemmet forventes endvidere at have kendskab til, hvad der forstås ved gearing og overdreven gearingsrisiko, samt hvilke undtagelsesbestemmelser der er gældende på området.

Samlet skal undervisning i kompetenceområdet give en forståelse af sammenhængene mellem opgørelsen af risici, kapitalkrav og kapitalgrundlaget. Det er derfor ikke formålet at gøre bestyrelsesmedlemmet i stand til at kunne lave de tekniske beregninger, der skal til for at kunne udregne f.eks. det individuelle solvensbehov.

4.3.10. Likviditet (kompetenceområde A10)

Likviditetsrisici materialiserer sig sjældent, men kan have store effekter på meget kort sigt. Likviditetsrisici kan også være en tidlig indikator på andre og mere alvorlige problemer i et institut såsom solvensproblemer, og derfor er det vigtigt at følge instituttets likviditetsforhold løbende. Et instituts likviditet kan ændre sig markant på meget kort tid. Et institut bør derfor kunne handle meget hurtigt, hvis der opstår likviditetsproblemer enten i instituttet selv eller på de finansielle markeder.

Handlekraften og evnen til at identificere ændringer i likviditetsrisici er størst, hvis alle væsentlige parter i instituttet (relevante fagmedarbejdere, funktionsledere for forskellige fagområder internt i instituttet, direktion og bestyrelse) har et grundlæggende kendskab til likviditetsrisici og er bekendt med instituttets procedurer til håndtering af sådanne problemer.

Bestyrelsen sætter rammerne for de likviditetsrisici, som et institut kan påtage sig i likviditetspolitikken. Bestyrelsen fastlægger derudover retningslinjerne til direktionen på likviditetsområdet. Bestyrelsen skal løbende modtage intern rapportering om likviditetsrisici og forholde sig til disse risici på bestyrelsesmøderne, drøfte og godkende instituttets dokumentation af opgørelse og vurdering af likviditetsposition og likviditetsrisici mindst én gang årligt.

Undervisningsindhold
Et grundkursus i kompetenceområdet skal indeholde undervisning inden for:

1. Likviditetskrav, jf. LCR[13] og §§ 152-153 i lov om finansiel virksomhed
2. Risikostyring af likviditets- og fundingricisi på daglig basis, herunder
    a. Ledelsesbekendtgørelsens krav, især kravene i bilag 4 om likviditet og de områder, bestyrelsen specifikt har ansvar for
    b. Vejledning om risikostyring på likviditetsområdet for penge- og realkreditinstitutter, herunder proportionalitetsprincippet
3. Krav til rapportering samt opgørelse og vurdering af likviditetsposition og likviditetsrisici

Læringsmål
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette kompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have kendskab til de elementer, der indgår i lovkravene, f.eks. sammensætningen af likvide aktiver og ind- og udgående betalingsstrømme. Bestyrelsesmedlemmet forventes på baggrund heraf at kunne indgå i bestyrelsens vurdering af, om virksomheden lever op til kravene i lovgivningen.

Bestyrelsesmedlemmet forventes også at have kendskab til betydningen af likviditetsnøgletal fra ratingbureauer og brugen af finansielle markeder i den løbende likviditetsstyring.

Bestyrelsens styring af likviditets- og fundingrisici sker primært på baggrund af instituttets interne rapportering om likviditetsrisici og de interne procedurer for fremskaffelse af likviditet. Bestyrelsesmedlemmet forventes at få kendskab til kravene til et instituts likviditetspolitik og retningslinjerne til direktionen på likviditetsområdet samt være bekendt med hvordan krav i retningslinjer og politik omsættes til en løbende intern rapportering fra direktionen til bestyrelsen i et institut.

Bestyrelsesmedlemmet forventes derudover at have overordnet kendskab til kravene til risikostyring, f.eks. en overordnet introduktion til likviditetsstresstests, da de øvrige elementer i risikostyringen på likviditetsområdet typisk vil indgå i rapporteringen til bestyrelsen. Et bestyrelsesmedlem skal have tilstrækkeligt kendskab til likviditets- og fundingrisici til at kunne indgå i bestyrelsens vurdering af, om den løbende rapportering om likviditets- og fundingrisici er retvisende og fyldestgørende.

[13] Kommissionens delegerede forordning (EU) 2015/61 af 10. oktober 2014 om supplerende regler til forordning (EU) nr. 575/2013 for så vidt angår likviditetsdækningskrav for kreditinstitutter.

Bestyrelsesmedlemmet forventes endvidere at have overordnet kendskab til et instituts forpligtelse til på baggrund af risikostyringen at opgøre og vurdere instituttets likviditetsposition og likviditetsrisici, og at kunne indgå i bestyrelsens drøftelse og godkendelse heraf.

Desuden forventes bestyrelsesmedlemmet at kunne medvirke til vurderingen af, om et instituts procedurer for fremskaffelse af likviditet (f.eks. beredskabsplaner, genopretningsplaner, nødprocedurer for hurtig sagsbehandling i bestyrelsen osv.) er tilstrækkelige, realistiske, fyldestgørende og hensigtsmæssige.

4.3.11. Tilsynsdiamanterne og de særlige rammer for realkreditinstitutter (kompetenceområde A11 og A12)

Finanstilsynet har på baggrund af erfaringer fra den seneste finanskrise opstillet en række pejlemærker for, hvad der som udgangspunkt må anses for virksomhed med forhøjet risiko for henholdsvis pengeinstitutter og realkreditinstitutter, de såkaldte ”tilsynsdiamanter”. Tilsynsdiamanterne er ikke fastsat ved lovgivning, men udtryk for en tilsynsmæssig praksis og transparens om denne praksis.

Tilsynsdiamanten for pengeinstitutter (kompetenceområde A11) blev indført i 2010. Pengeinstitutter, der kom i økonomiske problemer under finanskrisen, havde en række fællestræk, idet de var karakteriseret ved en kraftig udlånsvækst i årene forud for krisen, særligt inden for ejendomsfinansiering, og betydelige tab på få store kunder. Nogle havde også et betydeligt indlånsunderskud og baserede deres udlån på markedsfunding, der viste sig flygtig under krisen, jf. afsnit 4.3.10. om likviditet. Tilsynsdiamanten sætter på den baggrund pejlemærker og grænseværdier for pengeinstitutters udlånsvækst, ejendomseksponeringers andel af udlånsporteføljen, institutters likviditet og funding, og endelig et pejlemærke med tilhørende grænseværdi for pengeinstitutters store eksponeringer.

Et realkreditinstitut yder lån med registreret pant i fast ejendom på grundlag af udstedelse af realkreditobligationer m.v. og har et begrænset virksomhedsområde i forhold til et pengeinstitut. Regelgrundlaget for penge- og realkreditinstitutter er i vidt omfang sammenfaldende, men der gælder på enkelte områder særlige krav til realkreditinstitutter. Det særlige regelgrundlag for disse er kendetegnet ved at indeholde en høj grad af detailregulering, der har til formål at begrænse institutternes risikoprofil. Realkreditinstitutter har som konsekvens af risikoprofilen deres egen tilsynsdiamant, som blev introduceret i 2014 og vil gælde fra 2018/2020.

Tilsynsdiamanten for realkreditinstitutter opstiller fem risikoområder med tilhørende grænseværdier. Grænseværdierne er fastsat, så de på den ene side skal modvirke overdreven risikotagning, og på den anden side gøre det muligt for sunde institutter at drive profitabel virksomhed inden for pejleværkerne med henblik på, at der fortsat ydes den nødvendige kredit til virksomheder og husholdninger.

Tilsynsdiamanten for realkreditinstitutter udgør sammen med lovgivningens særlige krav til realkreditinstitutter kompetenceområde A12.

Undervisningsindhold
Et grundkursus i et af disse kompetenceområder skal indeholde undervisning inden for:

1. Samspillet mellem et instituts overordnede strategi/forretningsmodel og tilsynsdiamantens fem pejlemærker
2. Overordnet beskrivelse af mulige tilsynsmæssige reaktioner som følge af overskridelse af tilsynsdiamantens grænseværdier og virksomhedens løbende offentliggørelsesforpligtelse

Undervisning i de særlige rammer for realkreditinstitutter (alene kompetenceområde A12) skal have fokus på refinansiering, værdiansættelsesreglerne og balanceprincippet. Undervisningen bør som udgangspunkt gennemgås i sammenhæng med hovedemnet, dvs. at undervisning i kompetenceområdet forventes gennemført ved at

- likviditetsrisiko i balanceprincipperne, supplerende sikkerhed og refinansiering gennemgås som en del af likviditetsområdet, jf. § 6 og 33 d i bekendtgørelse af lov om realkreditlån og realkreditobligationer m.v., bekendtgørelse om obligationsudstedelse, balanceprincip og risikostyring samt bekendtgørelse om refinansiering af rentetilpasningslån (kompetenceområde A10)
- værdiansættelse af fast ejendom gennemgås som del af kreditområdet, jf. bekendtgørelse om værdiansættelse af pant og lån i fast ejendom som stilles til sikkerhed for udstedelse af særligt dækkede realkreditobligationer og særligt dækkede obligationer samt bekendtgørelse om realkreditinstitutters værdiansættelse og låneudmåling. (kompetenceområde A7)
- de særlige kapitalkrav til realkreditinstitutter gennemgås sammen med de generelle kapitalkrav, jf. §§ 124, 125i og 140 i lov om finansiel virksomhed (kompetenceområde A9)

Læringsmål
Efter gennemførelse af et grundkursus i et af disse kompetenceområder forventes et bestyrelsesmedlem at have forståelse for samspillet mellem et instituts forretningsmodel, risici og tilsynsdiamantens fem pejlemærker. Bestyrelsesmedlemmet forventes herunder at have tilstrækkelig kendskab til diamantens fem pejlemærker til at forstå, hvordan et instituts aktiviteter og de hermed forbundne risici kan påvirke instituttets nøgletal for tilsynsdiamanten. Denne forståelse skal gøre bestyrelsesmedlemmet i stand til at kunne medvirke til at sikre, at tilsynsdiamantens grænseværdier ikke overskrides. Dette gælder særligt i forbindelse med fastlæggelsen af et instituts overordnede rammer (bestyrelsesinstrukser, politiker, retningslinjer og forretningsgange), men også i forbindelse med vurdering af direktionens forslag om nye markeder, produkter og lignende.

Bestyrelsesmedlemmet forventes endvidere at have overordnet kendskab til Finanstilsynets muligheder for at meddele tilsynsmæssige reaktioner ved overskridelse af tilsynsdiamanternes grænseværdier samt instituttets forpligtelse til at offentliggøre nøgletalsværdier på de fem pejlemærker.

De særlige rammer for realkreditinstitutter forventes at indgå som del af undervisningen i de kompetenceområder, der relaterer sig til emnet, og der er derfor ikke fastlagt selvstændige læringsmål for disse.

4.3.12. Investeringsområdet og prudent person-princippet (kompetenceområde B7)

Et forsikringsselskabs bestyrelse og direktion har ansvaret for, at selskabet lever op til prudent person-princippet, der indebærer, at selskabet skal investere aktiverne, så forsikringstagerens interesser varetages bedst muligt, samt at investeringernes løbetid er tilpasset forpligtelserne. Princippet skal således sikre, at selskabernes investeringsstrategi afspejler de ydelser, som kunderne er stillet i udsigt.

Alle aktiver, og navnlig dem, der medgår til at dække minimumskapitalkravet og solvenskapitalkravet, skal investeres, så den samlede aktivporteføljes sikkerhed, kvalitet, likviditet og rentabilitet sikres. Herudover skal de aktiver, der medgår til dækning af de forsikringsmæssige hensættelser, investeres på en måde, der passer til arten og varigheden af forsikringsforpligtelserne, således at investeringen tjener alle forsikringstageres og begunstigedes interesser bedst muligt. Endeligt skal aktiverne, som hidtil, være lokaliseret, så de er tilgængelige.

Prudent person-princippet indebærer endvidere, at selskaber udelukkende må investere i aktiver, hvortil der knytter sig risici, som det pågældende selskab kan identificere, måle, overvåge, forvalte, kontrollere og rapportere om.

Undervisningsindhold
Et grundkursus i kompetenceområdet skal indeholde undervisning inden for:

1. Investeringsområdet og prudent person-princippet, jf. § 158 i lov om finansiel virksomhed og ledelsesbekendtgørelsen bilag 2
2. Sammenhængen mellem et forsikringsselskabs produkter og den tilhørende investeringsstrategi
3. Bestyrelsens ansvar for og opgaver i forbindelse med fastlæggelse af politikker for investeringsområdet (markeds-, modparts- og kreditrisici), jf. ledelsesbekendtgørelsen § 5 og bilag 2
4. Bestyrelsens ansvar for og opgaver i forbindelse med fastlæggelse af retningslinjer på investeringsområdet, jf. ledelsesbekendtgørelsen § 7 og bilag 2
5. Aktiv-passiv styring og markedsrisiko
6. Bestyrelsens udførelse af sin tilsynsfunktion på investeringsområdet
7. Krav til rapportering på investeringsområdet

Læringsmål
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette kompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have forståelse for prudent person-princippet, jf. § 158 i lov om finansiel virksomhed og ledelsesbekendtgørelsens bilag 2. Bestyrelsesmedlemmet forventes at have tilstrækkeligt kendskab til investeringsstrategier til at kunne indgå i bestyrelsens vurdering af, om investeringsstrategien afspejler det, som kunderne er stillet i udsigt. Et væsentligt element er i den forbindelse bestyrelsens pligt til at sikre kunderne bedst muligt afkast i forhold til den risiko, selskabet påtager sig. Bestyrelsesmedlemmet forventes endvidere at have kendskab til reglerne om, at selskabet udelukkende må investere i aktiver, hvortil der knytter sig risici, som det pågældende selskab kan identificere, måle, overvåge, forvalte, kontrollere og rapportere om. Bestyrelsesmedlemmet skal desuden kunne medvirke til at

omsætte risikoappetit til konkrete rammer og beslutninger i form af bl.a. politikker og retningslinjer på investeringsområdet.

Endelig forventes bestyrelsesmedlemmet at kunne medvirke til at påse direktionens arbejde og kontrollere overholdelsen af de af bestyrelsen fastsatte politikker og retningslinjer på investeringsområdet. Eksempelvis forventes bestyrelsesmedlemmet at kunne forholde sig kritisk til rapportering om direktionens udnyttelse af beføjelser og tage stilling til, om beføjelser skal justeres.

4.3.13. Betryggende grundlag og rimelig behandling af forsikringstagerne (kompetenceområde B8)

Siden den første lov om livsforsikringsvirksomhed fra 1904 har Finanstilsynet haft til opgave at påse, at livsforsikringsselskabernes tekniske grundlag yder forsikringstagerne betryggende sikkerhed. Udover lovkravet om betryggende tekniske grundlag gælder et krav om, at det overskud, der forventeligt opstår, når udviklingen er som forventet, skal fordeles rimeligt – dels mellem selskabet og forsikringstagerne og dels indbyrdes mellem forsikringstagerne.

Et forsikringsselskabs bestyrelse og direktion har ansvaret for, at selskabet anvender et betryggende teknisk grundlag, der samtidig sikrer, at forsikringstagerne behandles rimeligt. Bestyrelsen har ansvaret for at ansætte den ansvarshavende aktuar, der skal varetage de nødvendige forsikringstekniske funktioner, herunder beregninger og undersøgelser. Den ansvarshavende aktuar skal påse, at selskabet overholder sit tekniske grundlag m.v.

Undervisningsindhold
Grundkursus i kompetenceområdet skal indeholde undervisning inden for:

1. Teknisk grundlag og anmeldelsessystemet, jf. lov om finansiel virksomhed § 20 og bekendtgørelse om anmeldelse af det tekniske grundlag m.v. for livsforsikringsvirksomhed
2. Betryggende grundlag, jf. lov om finansiel virksomhed § 21
3. Rimelig behandling og kontributionsprincippet, jf. lov om finansiel virksomhed § 21 og bekendtgørelse om kontributionsprincippet
4. Den ansvarshavendes aktuars rolle, jf. bl.a. lov om finansiel virksomhed § 108 og bekendtgørelse om ansvarshavende aktuar

Læringsmål
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette kompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have overordnet kendskab til hvilke elementer, der indgår i det tekniske grundlag, samt anmeldelsessystemet for det tekniske grundlag. Bestyrelsesmedlemmet forventes at have kendskab til kravet om betryggende grundlag og formålet med at tegne forsikringer på et betryggende grundlag.

Bestyrelsesmedlemmet forventes derudover at have kendskab til de væsentligste elementer i beregningsgrundlaget (rente, omkostninger og forsikringsrisiko), herunder usikkerhederne i elementerne. Bestyrelsesmedlemmet forventes endvidere at have kendskab til kravet om rimelig behandling og kravets formål samt overordnet kendskab til udmøntningen af

kontributionsprincippet i praksis. Endelig forventes bestyrelsesmedlemmet at have kendskab til kravene til den ansvarshavende aktuars opgaver og rolle som ansat af bestyrelsen.

4.3.14. Kapitalgrundlag (kompetenceområde B9)

Bestyrelsen i et gruppe 1-forsikringsselskab har ansvaret for at beskytte forsikringstagernes interesser bl.a. via et kapitalgrundlag, der i omfang, struktur og kvalitet er tilstrækkeligt. Sammensætningen af kapitalgrundlaget er en væsentlig strategisk beslutning, og det er bestyrelsens ansvar at træffe beslutninger af betydning for kapitalgrundlaget.

Gruppe 1-forsikringsselskaber opbygger deres kapitalgrundlag af forskellige kapitalgrundlagselementer, der enten hører til basiskapitalgrundlaget eller det supplerende kapitalgrundlag. Kapitalgrundlagselementerne inddeles i tre tiers efter nærmere fastsatte kriterier. Inddelingen afspejler kapitalgrundlagselementernes kvalitet, og dermed blandt andet tilgængeligheden og evnen til at absorbere tab. Tier 1-kapital er af højeste kvalitet.

Et gruppe 1-forsikringsselskabs kapitalgrundlag skal være tilstrækkeligt til at dække det af selskabet opgjorte solvenskapitalkrav, og yderligere skal selskabets basiskapitalgrundlag være tilstrækkeligt til at dække selskabets minimumskapitalkrav. For at sikre kapitalgrundlagets kvalitet findes der i reguleringen visse begrænsninger i forhold til sammensætningen af kapitalgrundlaget. Eksempelvis stilles der krav om, at tier 1-kapitalgrundlagselementerne mindst skal udgøre 50 pct. af solvenskapitalkravet.

Formålet med opdelingen i tiers og begrænsningerne i forhold til den kapital, der kan anvendes til at dække henholdsvis solvenskapitalkravet og minimumskapitalkravet er at forhindre, at forsikringsselskaberne bliver kapitaliseret med kapital af forholdsvis lav kvalitet.

Undervisningsindhold
Et grundkursus i kompetenceområdet skal indeholde undervisning inden for:

1. Gennemgang af begreberne; kapitalgrundlag, basiskapitalgrundlag og supplerende kapitalgrundlag, jf. § 126 b i lov om finansiel virksomhed samt bemærkninger til lovforslaget
2. Kriterierne for inddelingen af kapitalgrundlagselementerne i de tre tiers, jf. artikel 69-79 i solvens II-forordningen samt §§ 5-6 i bekendtgørelse om opgørelse af kapitalgrundlag
3. Begrænsningerne for de enkelte tiers i forhold til den kapital, der kan anvendes til at dække henholdsvis solvenskapitalkravet og minimumskapitalkravet, jf. artikel 82 i solvens II-forordningen
4. Godkendelsesprocessen for anvendelse af supplerende kapitalgrundlag og kapitalelementer, der ikke er nævnt i reguleringen, jf. artikel 62-67 samt artikel 79 i solvens II-forordningen

Læringsmål
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette kompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have tilstrækkelig forståelse for fastlæggelsen af et gruppe 1-forsikringsselskabs kapitalstruktur til at deltage i bestyrelsens drøftelser og de strategiske beslutninger vedrørende et selskabs kapitalgrundlag. Bestyrelsesmedlemmet forventes at

have tilstrækkelig forståelse for et gruppe 1-forsikringsselskabs aktiviteter og de hermed forbundne risici til at kunne medvirke til at give modspil til direktionens forslag om ændringer i kapitalstrukturen. Bestyrelsesmedlemmet forventes endvidere at have tilstrækkeligt kendskab til kapitalgrundlagselementerne til at kunne sondre mellem tier 1-, tier 2- og tier 3-kapital.

4.3.15. Solvens- og minimumskapitalkrav (kompetenceområde B10)

Gruppe 1-forsikringsselskabers bestyrelse og direktion skal sikre, at selskabet til enhver tid har et kapitalgrundlag, som dækker det af selskabet opgjorte solvenskapitalkrav. Yderligere skal ledelsen sikre, at selskabet til enhver tid har et basiskapitalgrundlag, som dækker det af selskabet opgjorte minimumskapitalkrav. Til opgørelse af solvenskapitalkravet kan selskaberne vælge at anvende en af EU-Kommissionen fastsat standardformel eller en af Finanstilsynet godkendt intern model.

Solvenskapitalkravet skal medvirke til at sikre, at forsikringsselskaber er i stand til at dække betydelige tab, og dermed give forsikringstagerne og de begunstigede en betryggende sikkerhed for, at selskabet kan leve op til sine forpligtelser.

Minimumskapitalkravet skal medvirke til at sikre, at selskaberne som minimum opfylder et vist krav til kapitalens størrelse. Såfremt selskabet ikke kan opfylde minimumskapitalkravet vil forsikringstagerne og de begunstigede være udsat for en høj risiko for ikke at blive fyldestgjort.

Det overordnede formål med bestemmelserne om interne modeller er at give selskaberne mulighed for at udvikle og anvende en intern model, som bedre afspejler selskabets risici end standardformlen. Formålet med kravene til at få godkendt en intern model er overordnet at sikre, at beskyttelsesniveauet for forsikringstagerne ikke reduceres, og at modellen løbende anvendes i selskabets risikostyringssystem.

Det er bestyrelsen, der skal godkende ansøgningen om anvendelse af en intern model, samt ansøgninger om godkendelse af efterfølgende større ændringer af den interne model. Bestyrelsen skal også indføre systemer, der sikrer, at den interne model fungerer korrekt, og at modellens opbygning og funktionsmåde til enhver tid er hensigtsmæssig samt afspejler selskabets risikoprofil.

Undervisningsindhold
Et grundkursus i kompetenceområdet skal indeholde undervisning inden for:

1. Overordnede principper for opgørelse af solvenskapitalkravet og minimumskapitalkravet, jf. §§ 126 c og 126 d i lov om finansiel virksomhed
2. Overordnede metoder, antagelser og standardparametre, der skal benyttes ved opgørelsen af de forskellige risikomoduler og undermoduler i solvenskapitalkravet, herunder de danske regler for tabsabsorbering, jf. kapitel V i solvens II-forordningen samt bekendtgørelse om solvens og driftsplaner for forsikringsselskaber
3. Finanstilsynets mulighed for at fastsætte et kapitaltillæg, såfremt et gruppe 1-forsikringsselskabs risikoprofil afviger væsentligt fra forudsætningerne for standard-

formlen til opgørelse af solvenskapitalkravet, jf. § 350 b i lov om finansiel virksomhed samt kapitel X i solvens II-forordningen
4. Konsekvenser af manglende opfyldelse af solvenskapitalkravet og minimumskapitalkravet, jf. §§ 248-248 b i lov om finansiel virksomhed
5. Interne modeller, herunder definition og formål, jf. kapitel VI i solvens II-forordningen
6. Rammer for arbejde med interne modeller, jf. kapitel VI i solvens II-forordningen samt bekendtgørelse om opgørelse af solvenskapitalkravet ved anvendelse af en af Finanstilsynet godkendt intern model
7. Kravene til en bestyrelses forståelse af selskabets interne model, jf. artikel 225 i solvens II-forordningen

Læringsmål
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette kompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have overordnet kendskab til standardformlen, der er en matematisk formel, som et gruppe 1-forsikringsselskaber kan anvende ved opgørelsen af solvenskapitalkravet. Bestyrelsesmedlemmet forventes således at have overordnet kendskab til de metoder, antagelser og standardparametre, der skal benyttes ved opgørelsen af de forskellige risikomoduler og undermoduler i solvenskapitalkravet samt overordnet kendskab til de danske regler for tabsabsorbering.

Bestyrelsesmedlemmet forventes på den baggrund at kunne medvirke til vurderingen af det opgjorte solvenskapitalkrav og bidrage til bestyrelsens vurdering af egen risiko og solvens. Bestyrelsesmedlemmet forventes at have overordnet kendskab til konsekvenserne ved manglende opfyldelse af solvenskapitalkravet og minimumskapitalkravet, herunder krav til genoprettelsesplaner og finansieringsplaner.

Bestyrelsesmedlemmet forventes herudover at have kendskab til, hvad en intern model er samt formålet med anvendelsen af en intern model . Bestyrelsesmedlemmet forventes at have indblik i, at solvenskapitalkravet kan beregnes enten i overensstemmelse med standardformlen (eventuelt med tilpasning i form af selskabsspecifikke parametre) eller en fuld eller partiel intern model. Desuden bør bestyrelsesmedlemmet overordnet have kendskab til godkendelsesprocessen.

Bestyrelsesmedlemmet bør have en forståelse for, hvilke forskelle i metoderne der kan have betydning for afvigelser i solvenskapitalkravet beregnet ved brug af alternative metoder. Dette bør gøre bestyrelsesmedlemmet i stand til at deltage i drøftelser af, hvorvidt man i et selskab anvender den korrekte metode til opgørelsen af solvenskapitalkravet.

4.3.16. Vurdering af egen risiko og solvens (kompetenceområde B11)

Et gruppe 1-forsikringsselskab skal regelmæssigt vurdere egen risiko og solvens. Denne vurdering betegnes ORSA (Own Risk and Solvency Assessment) og er at betragte som en integreret del af ethvert forsikrings- og pensionsselskabs risikostyringssystem.

ORSA er et centralt styringsværktøj for bestyrelsen til kontrol af, om selskabets forretningsmodel og strategi er kapitalmæssig forsvarlig. Dette belyses bl.a. ved at beregne sel-

skabets solvensbehov over selskabets strategiske periode og ved forskellige stressscenarier. Bestyrelsen har metodefrihed for opgørelsen af solvensbehovet.

Undervisningsindhold
Undervisning i ORSA skal indeholde undervisning inden for:

1. Identifikation af risici knyttet til at drive forsikringsvirksomhed, jf. § 4, stk. 1, i ledelsesbekendtgørelsen og § 306 i solvens II-forordningen
2. Kvantificering af et selskabs risici, jf. § 4, stk. 2, i ledelsesbekendtgørelsen
3. Kapitalplanlægning, jf. § 3, stk. 2, nr. 3 og § 4, stk. 3, i ledelsesbekendtgørelsen
4. Rapportering, jf. § 4, stk. 1 og bilag 6, nr. 4 og 5, i ledelsesbekendtgørelsen

Læringsmål - Identifikation af risici knyttet til at drive forsikringsvirksomhed
Efter gennemførelse af grundkursus i dette delkompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have tilstrækkelig forståelse for risici knyttet til at drive forsikringsvirksomhed til – med udgangspunkt i et selskabs konkrete forretningsmodel – at kunne medvirke til at identificere selskabets væsentligste risici. Bestyrelsesmedlemmet forventes endvidere på baggrund af de væsentligste identificerede risici at kunne medvirke til fastsættelse af et selskabs risikoappetit. Desuden bør bestyrelsesmedlemmet have opnået et overordnet kendskab til, hvilke risici der kan afdækkes med kapital, og hvilke der kan afdækkes med andre risikobegrænsende foranstaltninger, herunder reassurance.

Læringsmål - Kvantificering af selskabets risici
Efter gennemførelse af grundkursus i dette delkompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have kendskab til et selskabs pligt til at vurdere, om standardmodellen eller eventuelle interne model afspejler selskabets risici, og på et overordnet niveau være bekendt med, hvordan risici kan kvantificeres. Bestyrelsesmedlemmet forventes på baggrund heraf at kunne indgå i drøftelser af den valgte opgørelsesmetode og kvantificering af risici, som ikke indgår i standardmodellen eller en eventuel intern model.

Læringsmål - Kapitalplanlægning
Efter gennemførelse af grundkursus i dette delkompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have tilstrækkelig forståelse for sammenhængen mellem et selskabs forretningsmodel, de hermed forbundne risici og kapitalbehovet over den strategiske periode til, at bestyrelsesmedlemmet kan indgå i bestyrelsens stillingtagen til selskabets kapitalplanlægning. Bestyrelsesmedlemmet forventes derudover at have overordnet kendskab til brugen af og formålet med scenarieanalyser, stresstests, reverse-stresstest og følsomhedsanalyser.

Læringsmål - Rapportering
Efter gennemførelse af grundkursus i dette delkompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have kendskab til et selskabs pligt til at udarbejde en ORSA-rapport og hvilke elementer, der bør indgå i rapporten. Bestyrelsesmedlemmet forventes at have tilstrækkelig forståelse for ORSA-rapportens indhold til at indgå i bestyrelsens stillingtagen til selskabets kapitalplanlægning over den strategiske periode.

4.3.17. Hensættelser (kompetenceområde B12 og B13)

De forsikringsmæssige hensættelser udgør typisk den største del af balancens passivside og afsættes af forsikringsselskabet til dækning af de forsikringsmæssige forpligtelser overfor forsikringstagerne.

Opgørelsen af de forsikringsmæssige hensættelser er centralt for, at et selskab bliver drevet forsvarligt. Forsikringsmæssige hensættelser sikrer, at der er tilstrækkelige midler til at opfylde forpligtelserne overfor forsikringstagerne. Opgørelsen af de forsikringsmæssige hensættelser er endvidere essentiel for den daglige risikostyring af selskabet.

De forsikringsmæssige hensættelser skal opgøres, således at de – under hensyntagen til hvad der med rimelighed kan forudses – er tilstrækkelige til at dække samtlige selskabets forsikringsforpligtelser.

Undervisningsindhold
Et grundkursus i et af kompetenceområder skal indeholde undervisning inden for:

1. Overordnede principper for opgørelsen af forsikringsmæssige hensættelser, og hvordan et forsikringsselskab sikrer tilstrækkeligheden af hensættelserne, jf. §§ 63-70 i bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser
2. Overordnede metoder, parametre og data til beregning af forsikringsmæssige hensættelser, jf. artikel 17-61 i Kommissionens forordning 2015/35 af 10. oktober 2014 og bekendtgørelse om værdiansættelse af aktiver og passiver, herunder forsikringsmæssige hensættelser
3. Forskelle mellem opgørelse af hensættelser til regnskabet og til solvens, jf. § 3 i bekendtgørelse om værdiansættelse af aktiver og passiver, herunder forsikringsmæssige hensættelser
4. Afløbsresultat (kompetenceområde B13), jf. § 102 i bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser
5. Rapportering til bestyrelsen om forsikringsmæssige hensættelser, jf. bilag 1 i ledelsesbekendtgørelsen

Læringsmål - Overordnede principper for opgørelsen af forsikringsmæssige hensættelser, og hvordan selskabet sikrer tilstrækkeligheden af hensættelserne
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette delkompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have kendskab til opdelingen af de forsikringsmæssige hensættelser i bedste skøn, risikomargen og fortjenstmargen samt forståelse for disse tre begreber.

Inden for kompetenceområdet livsforsikring (B12) forventes bestyrelsesmedlemmet også at have kendskab til begreberne garanterede ydelser og bonuspotentiale. Forståelsen af disse centrale balanceposter er grundlæggende for forståelsen af de tilhørende risici. For skadesforsikring (B13) forventes bestyrelsesmedlemmet tilsvarende at have kendskab til erstatningshensættelser (både IBNR og RBNS), præmiehensættelser og diskontering.

Bestyrelsesmedlemmet forventes på den baggrund at kunne forholde sig kritisk til hensættelserne og være i stand til at indgå i bestyrelsens drøftelser heraf og til at kunne medvirke til at stille relevante spørgsmål til direktionen.

Læringsmål - Overordnede metoder, parametre og data til beregning af forsikringsmæssige hensættelser
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette delkompetenceområde forventes bestyrelsesmedlemmet at have et overordnet kendskab til de forskelige modeller, som kan anvendes til værdiansættelse af de forsikringsmæssige hensættelser**.** Bestyrelsesmedlemmet bør være opmærksom på de krav, der stilles til datakvalitet og de antagelser, som metoderne kræver. Bestyrelsesmedlemmet forventes at have overordnet kendskab til de væsentligste parametre, der kan påvirke størrelsen af de forsikringsmæssige hensættelser.

Læringsmål - Forskelle mellem opgørelse af hensættelser til regnskabet og til solvens
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette delkompetenceområde forventes bestyrelsesmedlemmet at have overordnet kendskab til forskelle i et selskabs opgørelse efter regnskabsreglerne og solvensreglerne. Den væsentligste forskel, som bestyrelsesmedlemmet forventes at have kendskab til, er, at fortjenstmargen i regnskabet indgår i de forsikringsmæssige hensættelser, mens en tilsvarende post i solvensopgørelsen indgår i basiskapitalgrundlaget. Kendskabet skal sikre, at bestyrelsesmedlemmet kan indgå i bestyrelsens vurdering af selskabets kapitalgrundlag og finansielle styrke.

Læringsmål - Afløbsresultat (alene en del af kompetenceområde B13)
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette delkompetenceområde skal bestyrelsesmedlemmet have en overordnet forståelse af afløbsresultat, og hvordan et afløbsresultat beregnes. Bestyrelsesmedlemmet forventes at have tilstrækkeligt kendskab afløbsresultatet til at kunne medvirke til at belyse et selskabs evne til at opgøre erstatningshensættelserne.

Læringsmål - Rapportering til bestyrelsen om hensættelser
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette delkompetenceområde skal bestyrelsesmedlemmet have overordnet kendskab til kravene til rapportering og have forståelse for betydningen af fyldestgørende rapportering til bestyrelsen af forsikringsmæssige hensættelser. Bestyrelsesmedlemmet forventes at kunne indgå i en dialog om kvaliteten og frekvensen af rapportering.

4.3.18. De særlige rammer for gruppe 2-forsikringsselskaber (kompetenceområde B14)

Gruppe 2-forsikringsselskaber er ikke omfattet af de krav, der følger af gennemførelsen af solvens II-direktivet[14] i dansk ret eller af solvens II-forordningen. De regler for forsikringsselskaber, der var gældende før den 1. januar 2016, er fortsat gældende for gruppe 2-forsikringsselskaberne. Et bestyrelsesmedlem i et gruppe 2-forsikringsselskab kan vælge mellem at gennemføre undervisning i de kompetenceområder, som er rettet mod bestyrelsesmedlemmer i gruppe 1-forsikringsselskaber (kompetenceområder B9-B13) eller at gennemføre undervisning i kompetenceområde B14, jf. afsnit 4.1.2.

[14] Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 2009/138/EF af 25. november 2009 om adgang til og udøvelse af forsikrings. og genforsikringsvirksomhed (Solvens II).

Undervisningsindhold
Et grundkursus i kompetenceområdet skal indeholde undervisning inden for:

1. Opgørelse af basiskapital efter § 128 i lov om finansiel virksomhed
2. Politik for og opgørelse af det individuelle solvensbehov, jf. § 5, stk. 4, i ledelsesbekendtgørelsen og § 16 i bekendtgørelse om driftsplaner, planer for genoprettelse, finansieringsplaner og individuelt solvensbehov for forsikringsselskaber
3. Risikovurdering, § 15 i bekendtgørelse om driftsplaner, planer for genoprettelse, finansieringsplaner og individuelt solvensbehov for forsikringsselskaber
4. Kapitalplan og kapitalnødplan, jf. § 3, stk. 3, i ledelsesbekendtgørelsen
5. Hensættelser, jf. bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser

Læringsmål - Opgørelse af basiskapital
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette delkompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have tilstrækkelig forståelse for de elementer, som skal indgå i opgørelsen af basiskapitalen, til at kunne deltage i bestyrelsens drøftelser og de strategiske beslutninger vedrørende et selskabs basiskapital. Bestyrelsesmedlemmet forventes endvidere at have kendskab til pligten til at sikre, at et gruppe 2-forsikringsselskab har tilstrækkelig basiskapital til at dække selskabets risici.

Læringsmål - Politik for og opgørelse af det individuelle solvensbehov
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette delkompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have kendskab til kravet om, at et gruppe 2-forsikringsselskabs politikker skal omfatte en politik for opgørelse af individuelt solvensbehov. Bestyrelsesmedlemmet forventes endvidere at have kendskab til, hvilke elementer der indgår i opgørelsen af det individuelle solvensbehov.

Læringsmål - Risikovurdering
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette delkompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have kendskab til bestyrelsens pligt til mindst en gang årligt at foretage en vurdering af alle væsentlige risici inden for et selskabs strategiske planlægningsperiode. Bestyrelsesmedlemmet skal have kendskab til de elementer, der skal indgå i risikovurderingen, og forståelse for i hvilken sammenhæng, risikovurderingen indgår. Bestyrelsesmedlemmet forventes på baggrund heraf at kunne medvirke til bestyrelsens kvalitative beskrivelse af et selskabs risici, vurdering af om risiciene skal imødegås med kapital eller risikobegrænsende foranstaltninger og kvantificeringen af risiciene.

Læringsmål - Kapitalplan og kapitalnødplan
Efter gennemførelse af et grundkursus i dette delkompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have kendskab til bestyrelsens pligt til at beslutte en kapitalplan og en kapitalnødplan og de overordnede krav til disse planer. Bestyrelsesmedlemmet forventes på den baggrund at kunne medvirke til bestyrelsens beslutning om planerne, herunder at kunne stille spørgsmål til direktionen om planernes indhold og de forudsætninger, der indgår i planerne.

Læringsmål - Hensættelser
Efter gennemførelse af grundkursus i dette delkompetenceområde forventes et bestyrelsesmedlem at have kendskab til opdelingen af de forsikringsmæssige hensættelser. Bestyrelsesmedlemmet forventes på den baggrund at kunne forholde sig til hensættelser og være i stand til at indgå i bestyrelsens drøftelser heraf og til at kunne medvirke til at stille spørgsmål til direktionen. Bestyrelsesmedlemmet forventes endvidere at have overordnet kendskab til kravene til rapportering og forståelse for betydningen af fyldestgørende rapportering til bestyrelsen om forsikringsmæssige hensættelser.

5. Krav til grundkursets varighed og form

Det følger af § 64 b, i lov om finansiel virksomhed, at grundkurset skal være gennemført senest 12 måneder efter bestyrelsesmedlemmets indtræden i bestyrelsen i penge- eller realkreditinstituttet eller forsikringsselskabet. Det følger af bemærkningerne til bestemmelsen, at der ikke stilles krav om, at bestyrelsesmedlemmet skal bestå en eksamen, men alene at bestyrelsesmedlemmet har gennemført grundkurset. Der er ikke herudover krav til grundkursets form.

Fagudvalget har på den baggrund drøftet, hvilke krav der bør stilles til grundkursets form. Fagudvalget har særligt drøftet, om der bør være krav til grundkursets varighed og krav til undervisningsformen.

5.1. Grundkursets varighed

Fastlæggelse af varigheden af et grundkursusforløb afhænger af det antal kompetenceområder, bestyrelsesmedlemmet skal gennemføre undervisning inden for, bestyrelsesmedlemmets forudsætninger og læringsmålene for de enkelte kompetenceområder.

Der findes i dag flere udbydere af bestyrelsesuddannelser. Varigheden af disse uddannelser ligger typisk mellem to og fem dage, en enkelt bestyrelsesuddannelse har dog en varighed af 16 dage. Bestyrelsesuddannelserne har forskelligt sigte og henvender sig til forskellige typer af bestyrelsesmedlemmer, f.eks. erfarne og mindre erfarne.

Grundkursets formål er som tidligere beskrevet at introducere nye bestyrelsesmedlemmer til relevante kompetenceområder og deres forpligtelser som medlem af bestyrelsen i et pengeinstitut, et realkreditinstitut eller et forsikringsselskab. Bestyrelsesmedlemmet forventes at opnå en basal faglig viden inden for de kompetenceområder, som er obligatoriske for den pågældende. Dette er afspejlet i læringsmålene for de enkelte kompetenceområder, og det er som følge heraf fagudvalgets forventning, at grundkursets indhold vil blive målrettet nye bestyrelsesmedlemmer, som har begrænset viden om finansielle forhold.

Flere af kompetenceområderne består af omfattende regelsæt og vil i sig selv kræve minimum en dags undervisning, hvis et bestyrelsesmedlem uden forudsætninger for det pågældende kompetenceområde efter undervisningen skal leve op til læringsmålene. Hvis bestyrelsesmedlemmet som led i grundkurset har forberedt sig inden modtagelse af undervisning, f.eks. ved modtagelse af materiale eller adgang til e-learning, vil undervisning i det pågældende kompetenceområde formentlig kunne gennemføres på kortere tid.

Fagudvalget finder, at det bør overlades til udbyderne af grundkurser at fastsætte varigheden af kursusforløbet i sammenhæng med tilrettelæggelsen af grundkurset. Det er dog fagudvalgets vurdering, at varigheden af et samlet grundkursus ikke bør være mindre end to dage. Fagudvalget forudsætter herved, at grundkurset er tilrettelagt således, at bestyrelsesmedlemmet har forberedt sig inden modtagelse af undervisning i de enkelte kompetenceområder, da det i modsat fald ikke vil være muligt at opnå de fastlagte læringsmål på to dage.

5.2. Grundkursets form

Kursusforløb kan i dag udbydes på mange forskellige måder, f.eks. som et traditionelt tilstedeværelseskursus, som e-learning eller som en kombination af flere undervisningsformer.

Fagudvalget har overvejet, hvorvidt der bør stilles krav til den form, et grundkursus skal udbydes i, herunder krav til undervisningsmetoden. Fagudvalget har bl.a. drøftet modulopbyggede kurser, krav om bestyrelsesmedlemmets fysiske tilstedeværelse, og hvorvidt et penge- eller realkreditinstitut eller et forsikringsselskab kan vælge at udbyde grundkurset internt i virksomheden.

Det er fagudvalgets anbefaling, at man ved fastlæggelsen af rammerne for grundkurset har fokus på bestyrelsesmedlemmets opnåelse af læringsmålene frem for tilrettelæggelsen af selve grundkurset. Et kursusforløb kan sammensættes på mange måder, og det bør overlades til udbyderne at tilrettelægge grundkurset på den måde, som de vurderer, vil være bedst egnet til, at bestyrelsesmedlemmet kan opnå læringsmålene. Af samme årsag har fagudvalget valgt ikke at sammensætte kompetenceområderne i f.eks. moduler eller stille krav til den rækkefølge, kompetenceområderne skal gennemføres i.

Fagudvalget foreslår således, at der indbygges en høj grad af fleksibilitet i rammerne for udbydernes tilrettelæggelse af grundkurser. Dette vil muliggøre f.eks. forberedelse via e-learning.

En fleksibel tilrettelæggelse af grundkurset vil også gøre det muligt for et bestyrelsesmedlem at opnå det samlede grundkursus hos forskellige udbydere.

Det er fagudvalgets opfattelse, at der ved et internt kursus udbudt af den virksomhed, som bestyrelsesmedlemmet indgår i bestyrelsen for, kan være risiko for, at undervisningen vil fokusere for ensidigt på interne forhold, og at bestyrelsesmedlemmet derved ikke opnår den ønskede forståelse af kompetenceområdet set i et bredere perspektiv. Det er dog fagudvalgets opfattelse, at dette ikke udelukker, at et internt kursus kan være tilrettelagt på en sådan måde, at det vil kunne godkendes som et grundkursus. Fagudvalget anbefaler, at afgørelsen heraf overlades til Finanstilsynet på baggrund af en konkret vurdering ud fra beskrivelsen af kursusforløbet, herunder undervisningsmaterialet samt undervisernes baggrund og kompetencer. I vurderingen kan det eksisterende udbud af grundkurser også indgå.

Fagudvalget har overvejet, om der bør stilles krav om, at grundkurset skal udbydes helt eller delvist på engelsk. Fagudvalget finder ikke, at der bør stilles et sådant krav. For så vidt angår udenlandske bestyrelsesmedlemmer henvises til afsnit 6 om dispensationsadgang.

Der er i fagudvalget enighed om, at forarbejderne til bestemmelsen ikke giver mulighed for at stille krav om, at bestyrelsesmedlemmet skal til eksamen eller bestå en prøve. Dette udelukker imidlertid ikke, at den enkelte kursusudbyder kan tilbyde selvtest med henblik på at give bestyrelsesmedlemmerne mulighed for at dokumentere, at man udover at have gennemført grundkurset også har opnået fagligt udbytte heraf. En selvtest kan derudover øge bestyrelsesmedlemmets bevidsthed om det ansvar, der påhviler et bestyrelsesmedlem i en finansiel virksomhed. Det er på den baggrund fagudvalgets opfattelse, at tilbud om selvtest vil være en hensigtsmæssig afslutning af grundkurset eller et undervisningsforløb i et kompetenceområde.

6. Dispensation fra gennemførelse af grundkursus

6.1. Dispensation som følge af bestyrelsesmedlemmets kompetencer

Det følger af bestemmelsen om grundkursus i lov om finansiel virksomhed, at Finanstilsynet har mulighed for at undtage et bestyrelsesmedlem fra kravet om at gennemføre grundkurset i bestyrelseskompetencer, hvis bestyrelsesmedlemmets viden, faglige kompetencer eller erfaring må anses for tilstrækkelig.

En person skal besidde et vist kompetenceniveau for at kunne varetage et bestyrelseshverv i et penge- eller realkreditinstitut eller forsikringsselskab. Det påkrævede niveau vil variere afhængig af virksomhedens størrelse og kompleksitet, og på hvilken baggrund medlemmet er valgt til bestyrelsen.

Ved fastlæggelsen af læringsmålene for de enkelte kompetenceområder har fagudvalget som beskrevet under afsnit 4.2. lagt vægt på, at det lovpligtige krav er gennemførelse af et grundkursus, som skal introducere bestyrelsesmedlemmer i de omfattede finansielle virksomheder til de pligter og funktioner, der skal varetages som bestyrelsesmedlem. Grundkurset vil således overvejende være rettet mod bestyrelsesmedlemmer, som har begrænset viden om finansielle forhold, eller som er indtrådt i bestyrelsen med specifik viden om enkelte kompetenceområder, og som følge heraf har behov for at øge sin viden om de øvrige kompetenceområder.

En række bestyrelsesmedlemmer vil ved indtræden i bestyrelsen være bekendt med de pligter og funktioner, der skal varetages som bestyrelsesmedlem i en af de omfattede virksomhedstyper, f.eks. gennem flerårigt virke som ledelsesmedlem i en tilsvarende virksomhed. Det må forventes, at de pågældende bestyrelsesmedlemmer vil ansøge om dispensation fra gennemførelse af grundkursus.

Et bestyrelsesmedlem, der allerede lever op til læringsmålene for samtlige de kompetenceområder, der indgår i et grundkursus, bør undtages fra at gennemføre kurset. Det er herudover fagudvalgets opfattelse, at det bør være op til Finanstilsynet at fastlægge en praksis for dispensation fra gennemførelse af grundkursus.

Da et grundkursus består af en række kompetenceområder, vil der opstå situationer, hvor et nyt bestyrelsesmedlem lever op til læringsmålene for størstedelen af kompetenceområderne, men ikke for en mindre del. Fagudvalget anbefaler, at dispensationsadgangen ikke anvendes på kompetenceområdeniveau, men at udgangspunktet er, at Finanstilsynet kan undtage et bestyrelsesmedlem fra at gennemføre det samlede grundkursus, dvs. at bestyrelsesmedlemmet som udgangspunkt skal leve op læringsmålene for alle kompetenceområder, jf. oversigterne under afsnit 4.1., for at opnå dispensation. Fagudvalget anbefaler dog, at Finanstilsynet får mulighed for at betinge en dispensation af, at bestyrelsesmedlemmet tilegner sig viden om udvalgte kompetenceområder på anden måde. En sådan dispensationsadgang vil gøre det muligt undtage et bestyrelsesmedlem, som alene mangler at opfylde læringsmålene for et par kompetenceområder, fra det samlede grundkursus.

6.2. Dispensation som følge af andre forhold

Som beskrevet under afsnit 5.2. finder fagudvalget ikke, at der bør være krav om, at grundkurset udbydes på engelsk. Udenlandske bestyrelsesmedlemmer, der ikke har tilstrækkelige danskkundskaber til at kunne gennemføre grundkurset på dansk, bør som konsekvens heraf meddeles dispensation fra gennemførelse af grundkurset. Fagudvalget har på den baggrund overvejet, om en sådan dispensation bør betinges af krav om alternativ uddannelse. Det er fagudvalgets vurdering, at udenlandske bestyrelsesmedlemmer ofte vil være valgt ind i bestyrelsen på baggrund af særlig viden om og erfaring med finansielle virksomheder, og de pågældendes behov for undervisning snarere vil være en introduktion til den danske selskabsretlige struktur og de danske aktører samt områder, som er kendetegnet ved dansk særlovgivning. Fagudvalget anbefaler derfor, at dispensation til udenlandske bestyrelsesmedlemmer betinges af, at bestyrelsesmedlemmet gennemfører et sådant introduktionskursus. Fagudvalget finder, at kurset vil kunne gennemføres internt i den virksomhed, som det pågældende medlem indgår i bestyrelsen for. Rammerne for introduktionskurset bør godkendes på forhånd af Finanstilsynet, jf. afsnit 5.2.

Fagudvalget anbefaler endvidere, at dispensationsadgangen kan anvendes i situationer, hvor det rent praktisk ikke har kunnet lade sig gøre for et bestyrelsesmedlem at gennemføre grundkurset inden for 12 måneder. En sådan dispensation vil skulle kombineres med en rimelig frist til at gennemføre grundkurset.

Endelig bør det forhold, at et bestyrelsesmedlem tidligere har gennemført et grundkursus tilrettelagt den virksomhedstype, som bestyrelsesmedlemmet nu er indtrådt i bestyrelsen for, føre til, at bestyrelsesmedlemmet undtages fra kravet om gennemførelse af et grundkursus. Fagudvalget anbefaler, at dispensationsadgangen alene anvendes i disse situationer, hvis der er forløbet mindre end fem år fra tidspunktet for bestyrelsesmedlemmets udtræden af den pågældende bestyrelse.

6.3. Proces for dispensation

Et bestyrelsesmedlem i et penge- eller realkreditinstitut eller et forsikringsselskab skal i forbindelse med sin indtræden i bestyrelsen for virksomheden ansøge Finanstilsynet om en egnetheds- og hæderlighedsvurdering. Fagudvalget anbefaler, at processen for ansøgning om dispensation fra kravet om gennemførelse af grundkursus tænkes ind i denne proces.

7. Krav til udbydere af grundkurser

Grundkurser for bestyrelsesmedlemmer i penge- og realkreditinstitutter og forsikringsselskaber forventes udbudt af private kursusudbydere. Bestemmelsen om grundkursus indeholder ikke i sig selv krav til disse udbydere. Det følger af bestemmelsens forarbejder, at bemyndigelsesbestemmelsen skal anvendes til at fastsætte nærmere regler for Finanstilsynets godkendelse af rammer og indhold af grundkurset.

Fagudvalget anbefaler, at udbyderne får forholdsvis frie rammer til at tilrettelægge grundkurserne, jf. afsnit 5. Som beskrevet under afsnit 4.1. skal det dog være et krav, at indholdet af undervisningen i de enkelte kompetenceområder tilrettelægges efter de virksomhedstyper, som deltagerne er bestyrelsesmedlemmer i.

Det betyder, at det vil bero på en konkret vurdering, om et kursus lever op til kravene for at være et grundkursus i medfør af § 64 b, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed. Beskrivelsen af rammerne og indholdet vil være afgørende for Finanstilsynets vurdering af, om kurset kan godkendes som et grundkursus i medfør af § 64 b. På baggrund af udbyderens beskrivelse af tilrettelæggelsen af grundkurset skal der således være en forventning om, at et bestyrelsesmedlem efter at have gennemført grundkurset kan leve op til læringsmålene for de enkelte kompetenceområder.

Kravene til grundkursus er minimumskrav. Det betyder, at en kursusudbyder bl.a. vil kunne udbyde grundkurser, der indeholder undervisning i emner udover kompetenceområderne eller tilbyde en afsluttende prøve.

Fagudvalget anbefaler, at pligten til at dokumentere, at bestyrelsesmedlemmet har gennemført grundkurset eller eventuelt undervisning i enkelte kompetenceområder, pålægges udbyderen i form af udstedelse af et kursusbevis til bestyrelsesmedlemmet. Fagudvalget foreslår, at bestyrelsesmedlemmet forpligtes til efter anmodning at sende kopi af kursusbeviset til Finanstilsynet med henblik på at sikre kontrol med efterlevelsen af grundkursusforpligtelsen.

Fagudvalget anbefaler endvidere, at det pålægges kursusudbyderne at give bestyrelsesmedlemmerne mulighed for at evaluere grundkurset eller undervisning i enkelte kompetenceområder efter gennemførelse heraf. Bestyrelsesmedlemmet vil som led i evalueringen skulle tage stilling til, om de i bekendtgørelsen, jf. bilag A, fastlagte læringsmål er opnået. Finanstilsynet bør gives adgang til at forlange evalueringerne indsendt til Finanstilsynet med henblik på at kunne føre tilsyn med, at kursusudbyderens undervisning lever op til kravene for grundkurser.

8. Evaluering af kravet om gennemførelse af grundkursus

Kravet om gennemførelse af et grundkursus som betingelse for at varetage et hverv som bestyrelsesmedlem i et penge- eller realkreditinstitut eller et forsikringsselskab er nyt inden for den finansielle lovgivning.

Fagudvalget har i sit arbejde lagt vægt på, at målet er, at bestyrelsesmedlemmerne opnår en basal faglig viden inden for de fastlagte kompetenceområder og er bevidste om deres ansvar som medlemmer af bestyrelsen. Det er forventningen, at grundkurset på længere sigt vil føre til, at det samlede generelle kompetenceniveau i bestyrelserne i de omfattede virksomheder højnes. Da kravet alene gælder for nye medlemmer af bestyrelsen, er det fagudvalgets opfattelse, at det tidligst om fem år vil være muligt at vurdere, om grundkurset må skønnes at have ført til, at det samlede generelle kompetenceniveau i bestyrelserne er højnet. Fagudvalget foreslår på den baggrund, at ordningen vurderes om ca. fem år.

Fagudvalget anbefaler dog en løbende tilpasning af bekendtgørelsens krav til grundkurset baseret på bestyrelsesmedlemmernes, virksomhedernes og kursusudbydernes erfaringer med grundkurset, f.eks. på baggrund af bestyrelsesmedlemmernes evalueringer af udbydernes grundkurser og bestyrelsernes selvevalueringer.

9. Bilag

Bilag A: Udkast til bekendtgørelse om grundkursus for medlemmer af bestyrelsen i penge-institutter, realkreditinstitutter og forsikringsselskaber med bilag 1-18.

Bilag A

Udkast til
bekendtgørelse om grundkursus for medlemmer af bestyrelsen
i pengeinstitutter, realkreditinstitutter og forsikringsselskaber

I medfør af § 64 b, stk. 3, i lov om finansiel virksomhed fastsættes:

Anvendelsesområde

§ 1. Bekendtgørelsen finder anvendelse på personer, der indtræder i bestyrelsen for et pengeinstitut, et realkreditinstitut eller et forsikringsselskab efter ikrafttræden af § 64 b, i lov om finansiel virksomhed, samt på udbydere af grundkurser, jf. §§ 5-11.

Gennemførelse af grundkursus

§ 2. Et medlem af bestyrelsen i et pengeinstitut eller et realkreditinstitut skal hurtigst muligt og senest 12 måneder efter indtræden i bestyrelsen gennemføre et grundkursus, jf. § 64 b, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed, der indeholder undervisning i følgende kompetenceområder:

1) Rammerne for bestyrelsens arbejde.
2) Rammerne for indretning af virksomheden.
3) Operationel risiko.
4) Hvidvaskforebyggelse.
5) It.
6) Finansiel rapportering og revision.
7) Kredit.
8) Markedsrisiko.
9) Kapitalkrav.
10) Likviditet.
11) Tilsynsdiamanten for pengeinstitutter.
12) Tilsynsdiamanten og de særlige rammer for realkreditinstitutter.

Stk. 2. Et medlem af bestyrelsen i et realkreditinstitut skal ikke gennemføre undervisning i stk. 1, nr. 11.

Stk. 3. Et medlem af bestyrelsen i et pengeinstitut skal ikke gennemføre undervisning i stk. 1, nr. 12.

§ 3. Et medlem af bestyrelsen i et forsikringsselskab skal hurtigst muligt og senest 12 måneder efter indtræden i bestyrelsen gennemføre et grundkursus, jf. § 64 b, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed, der indeholder undervisning i følgende kompetenceområder:

1) Rammerne for bestyrelsens arbejde.
2) Rammerne for indretning af virksomheden.
3) Operationel risiko.
4) Hvidvaskforebyggelse.
5) It.
6) Finansiel rapportering og revision.

7) Investeringsområdet og prudent person-princippet.
8) Betryggende grundlag og rimelig behandling af forsikringstagerne.
9) Kapitalgrundlag.
10) Solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav.
11) Vurdering af egen risiko og solvens.
12) Hensættelser for livsforsikringsselskaber.
13) Hensættelser for skadesforsikringsselskaber.
14) De særlige rammer for gruppe 2-forsikringsselskaber.

Stk. 2. Et medlem af bestyrelsen i et skadesforsikringsselskab skal ikke gennemføre undervisning i stk. 1, nr. 4, 8 og 12.

Stk. 3. Et medlem af bestyrelsen i et livsforsikringsselskab skal ikke gennemføre undervisning i stk. 1, nr. 13.

Stk. 4. Et medlem af bestyrelsen i et gruppe 1-forsikringsselskab skal ikke gennemføre undervisning i stk. 1, nr. 14.

Stk. 5. Et medlem af bestyrelsen i et gruppe 2-forsikringsselskab skal ikke gennemføre undervisning i stk. 1, nr. 9-13. Et medlem af bestyrelsen i et gruppe 2-forsikringsselskab kan vælge at gennemføre undervisning i stk. 1, nr. 9-13, i stedet for at gennemføre undervisning i nr. 14.

§ 4. Et bestyrelsesmedlem skal efter anmodning sende kopi af kursusbevis, jf. § 9, til Finanstilsynet som dokumentation for, at bestyrelsesmedlemmet har gennemført grundkurset, jf. §§ 2 eller 3.

Tilrettelæggelse af undervisning

§ 5. Undervisning i kompetenceområderne, jf. §§ 2 og 3, skal indeholde undervisning inden for de emner, der er beskrevet i bilag 1-18.

§ 6. En udbyder af et grundkursus, jf. § 64 b, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed, skal tilrettelægge undervisningen i kompetenceområderne, jf. §§ 2 og 3, med henblik på, at bestyrelsesmedlemmet opnår de læringsmålsniveauer, jf. § 7, der er fastlagt i bilag 1-18.

Stk. 2. Undervisning i kompetenceområderne, jf. §§ 2 og 3, skal være tilrettelagt således, at undervisningen tager udgangspunkt i det til enhver tid gældende retsgrundlag.

§ 7. Et læringsmål for et kompetenceområde, jf. §§ 2 og 3, består af tre niveauer, hvor opnåelse af

1) læringsmålsniveau 1 forudsætter, at bestyrelsesmedlemmet efter gennemførelse af undervisning har et overordnet kendskab til de emner og begreber, der indgår i kompetenceområdet, samt det retsgrundlag, der danner rammen for kompetenceområdet, herunder forståelse for de hensyn retsgrundlaget søger at sikre,
2) læringsmålsniveau 2 forudsætter, at bestyrelsesmedlemmet, udover opnåelse af læringsmålsniveau 1, har opnået tilstrækkeligt kendskab til kompetenceområdet til at kunne medvirke til udførelsen af en bestyrelses opgaver inden for kompetenceområdet, herunder vil kunne stille spørgsmål til en direktion og forholde sig til besvarelsen, og
3) læringsmålsniveau 3 forudsætter, at bestyrelsesmedlemmet har opnået yderligere kendskab, jf. nr. 2, til kompetenceområdet og selvstændigt vil kunne udføre en bestyrelsesopgave inden for kompetenceområdet.

Udbud af grundkursus

§ 8. En kursusudbyder, som vil udbyde et grundkursus i medfør af § 64 b, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed, skal ansøge Finanstilsynet om godkendelse af et kursusforløb som et grundkursus i medfør af § 64 b, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed, forinden dette udbydes.

Stk. 2. Ansøgningen skal indeholde en beskrivelse af grundkurset, herunder en beskrivelse af

1) undervisningsindholdet for de kompetenceområder, jf. §§ 2 og 3, som skal indgå i udbyderens grundkursus,
2) undervisningsformen for de kompetenceområder, jf. §§ 2 og 3, som skal indgå i udbyderens grundkursus, herunder hvordan undervisningsformen understøtter opnåelse af de fastlagte læringsmål, jf. bilag 1-18, og
3) undervisernes faglige kompetencer inden for det eller de kompetenceområder, som de pågældende skal undervise i.

§ 9. En udbyder af et grundkursus, jf. § 64 b, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed, skal udstede et kursusbevis til bestyrelsesmedlemmet efter gennemførelse af grundkurset. Kursusbeviset kan være begrænset til at omfatte et eller flere kompetenceområder, jf. § 12, stk. 3.

§ 10. En udbyder af et grundkursus, jf. § 64 b, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed, skal give bestyrelsesmedlemmet mulighed for at evaluere udbyderens grundkursus efter bestyrelsesmedlemmets gennemførelse heraf. Bestyrelsesmedlemmet skal som led i evalueringen tage stilling til, i hvilket omfang de fastlagte læringsmål, jf. bilag 1-18, er opnået.

Stk. 2. En evaluering, jf. stk. 1, skal opbevares af udbyderen i mindst 5 år fra bestyrelsesmedlemmets gennemførelse af grundkurset eller gennemførelse af undervisning i kompetenceområdet. Evalueringen skal efter anmodning sendes til Finanstilsynet.

§ 11. Finanstilsynet kan inddrage en godkendelse af en udbyders grundkursus, hvis grundkurset ikke længere lever op til rammerne for godkendelse af grundkurser, eller hvis det på baggrund af bestyrelsesmedlemmernes evalueringer, jf. § 10, må lægges til grund, at bestyrelsesmedlemmerne ikke opnår de fastlagte læringsmål efter gennemførelse af udbyderens grundkursus.

Dispensation

§ 12. Et medlem af bestyrelsen i et pengeinstitut, et realkreditinstitut eller et forsikringsselskab kan ansøge Finanstilsynet om dispensation fra kravet om gennemførelse af et grundkursus i medfør § 64 b, stk. 1, jf. § 64 b, stk. 2, i lov om finansiel virksomhed.

Stk. 2. En ansøgning om dispensation i medfør af § 64 b, stk. 2, i lov om finansiel virksomhed, skal indeholde en beskrivelse af bestyrelsesmedlemmets viden, faglige kompetencer og erfaring samt begrundelse for, hvorfor den pågældendes viden, faglige kompetencer og erfaring må anses for tilstrækkelig til at varetage hvervet som medlem af bestyrelsen i et pengeinstitut, realkreditinstitut eller et forsikringsselskab.

Stk. 3. Finanstilsynet kan give dispensation fra gennemførelse af et samlet grundkursus, jf. §§ 2 eller 3. Finanstilsynet kan efter en konkret vurdering betinge en dispensation efter §

64 b, stk. 2, i lov om finansiel virksomhed af, at bestyrelsesmedlemmet tilegner sig viden om udvalgte kompetenceområder på anden måde eller gennemfører anden relevant undervisning godkendt af Finanstilsynet.

§ 13. Finanstilsynet kan i særlige tilfælde give et medlem af bestyrelsen i et pengeinstitut, et realkreditinstitut eller et forsikringsselskab tilladelse til at gennemføre et grundkursus i medfør § 64 b, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed, senere end 12 måneder efter den pågældendes indtræden i bestyrelsen.

Ikrafttræden

§ 14. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2017.

Finanstilsynet, den [ ] 2016

Bilag 1

Rammerne for bestyrelsens arbejde

1) Grundkursus i kompetenceområdet, jf. § 2, stk. 1, nr. 1, eller § 3, stk. 1, nr. 1, skal indeholde undervisning inden for:

a) Bestyrelsens opgaver.
b) Bestyrelsens udførelse af sin tilsynsfunktion, herunder arbejdsdelingen mellem bestyrelse og direktion.
c) Krav til ledelsesrapportering.
d) Krav til evaluering af bestyrelsens sammensætning.
e) Krav til tilrettelæggelsen af arbejdet i bestyrelsen.

2) Undervisning i kompetenceområdet skal herudover have fokus på det kollektive bestyrelsesansvar og bestyrelsesmedlemmets individuelle ansvar. Undervisningen skal endvidere sætte rammerne for bestyrelsens arbejde ved at beskrive de relevante eksterne aktører samt de lovgivningsmæssige rammer i form af dansk og EU-baseret regulering.

3) Efter gennemførelse af grundkursus i kompetenceområdet forventes et bestyrelsesmedlem at have opnået læringsmålsniveau 2 inden for emner omfattet af nr. 1. Et bestyrelsesmedlem forventes at have opnået læringsmålsniveau 1 inden for emner omfattet af nr. 2.

Bilag 2

Rammerne for indretning af virksomheden

1) Grundkursus i kompetenceområdet, jf. § 2, stk. 1, nr. 2, skal indeholde undervisning inden for:

a) Opbygningen af bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter m.fl., herunder proportionalitetsprincippet.
b) Direktionens opgaver og ansvar.
c) Krav til organisation og ansvarsfordeling.
d) Risikostyring.
e) Compliance.
f) Intern revision.
g) Intern rapportering.

2) Grundkursus i kompetenceområdet, jf. § 3, stk. 1, nr. 2, skal indeholde undervisning inden for:

a) Opbygningen af bekendtgørelse om ledelse og styring af forsikringsselskaber og pensionskasser, herunder proportionalitetsprincippet og samspillet med Kommissionens delegerede forordning (EU) 2015/35 af 10. oktober 2014 om supplerende regler til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/138/EF om adgang til og udøvelse af forsikrings- og genforsikringsvirksomhed (Solvens II).
b) Direktionens opgaver og ansvar.
c) Forsikringsmæssige risici.
d) Krav til organisation og ansvarsfordeling.
e) Nøglefunktioner og den ansvarshavende aktuar.
f) Intern revision.
g) Intern rapportering.

I det omfang grundkursus i kompetenceområdet alene omfatter bestyrelsesmedlemmer i gruppe 2-forsikringsselskaber forventes Kommissionens delegerede forordning (EU) 2015/35 af 10. oktober 2014 om supplerende regler til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/138/EF om adgang til og udøvelse af forsikrings- og genforsikringsvirksomhed (Solvens II) ikke at indgå i undervisningen.

3) Efter gennemførelse af grundkursus i kompetenceområdet forventes et bestyrelsesmedlem at have opnået læringsmålsniveau 2 inden for emner omfattet af henholdsvis nr. 1 eller nr. 2.

Bilag 3

Operationel risiko

1) Grundkursus i kompetenceområdet, jf. § 2, stk. 1, nr. 3, eller § 3, stk. 1, nr. 3, skal indeholde undervisning inden for:

a) Bestyrelsens opgaver på området for operationel risiko.
b) Bestyrelsens udførelse af sin tilsynsfunktion på området for operationel risiko.
c) Bestyrelsens opgaver vedrørende krav til rapportering på området for operationel risiko.

2) Efter gennemførelse af grundkursus i kompetenceområdet forventes et bestyrelsesmedlem at have opnået læringsmålsniveau 2 inden for emner omfattet af nr. 1.

Bilag 4

Hvidvaskforebyggelse

1) Grundkursus i kompetenceområdet, jf. § 2, stk. 1, nr. 4, eller § 3, stk. 1, nr. 4, skal indeholde undervisning inden for:

a) Bestyrelsens opgaver i forbindelse med en virksomheds risikovurdering og risikostyring.
b) Gennemgang af de væsentligste krav i lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask af udbytte og finansiering af terrorisme til en virksomheds foranstaltninger på området, herunder
    - risikovurdering og risikostyring,
    - uddannelses- og instruktionsprogrammer for medarbejdere,
    - kend din kunde-procedurer,
    - opmærksomhedspligt,
    - overvågning af kundetransaktioner,
    - undersøgelses- og noteringspligt ved mistænkelige transaktioner,
    - underretningspligt og
    - EU-forordninger om finansielle sanktioner.

2) Efter gennemførelse af grundkursus i kompetenceområdet forventes et bestyrelsesmedlem at have opnået læringsmålsniveau 2 inden for emner omfattet af nr. 1, litra a. Et bestyrelsesmedlem forventes at have opnået læringsmålsniveau 1 inden for emner omfattet af nr. 1, litra b.

Bilag 5

It

1) Grundkursus i kompetenceområdet, jf. § 2, stk. 1, nr. 5, eller § 3, stk. 1, nr. 5, skal indeholde undervisning inden for:

a) It-sikkerhedsstyring og forventninger til rapportering samt ansvarsfordeling og forventninger mellem direktion og bestyrelse.
b) It-sikkerhedspolitik, formål, indhold og opbygning i henhold til virksomhedens risikoprofil.
c) Beredskabsplanlægningens formål, målsætninger og krav.
d) Cyber-sikkerhed og sikringsforanstaltninger mod it-kriminalitet, herunder it-sikkerheds-strategier i relation til virksomhedens risici og it-sikkerhedsstyring.

2) Efter gennemførelse af grundkursus i kompetenceområdet forventes et bestyrelsesmedlem at have opnået læringsmålsniveau 2 inden for emner omfattet af nr. 1, litra a-c. Et bestyrelsesmedlem forventes at have opnået læringsmålsniveau 1 inden for emner omfattet af nr. 1, litra d.

Bilag 6

Finansiel rapportering og revision

1) Grundkursus i kompetenceområdet, jf. § 2, stk. 1, nr. 6, eller § 3, stk. 1, nr. 6, skal indeholde undervisning inden for:

a) Bestyrelsens opgaver vedrørende års- og delårsrapporter.
b) Bestyrelsens opgaver i relation til et eventuelt revisionsudvalg.
c) Bestyrelsens opgaver og ansvar i relation til den eksterne revision.
d) Bestyrelsens opgaver i relation til den interne revision.

2) Efter gennemførelse af grundkursus i kompetenceområdet forventes et bestyrelsesmedlem at have opnået læringsmålsniveau 2 inden for emner omfattet af nr. 1.

Bilag 7

Kredit

1) Grundkursus i kompetenceområdet, jf. § 2, stk. 1, nr. 7, skal indeholde undervisning inden for:

a) Bestyrelsens ansvar for og opgaver med kreditpolitikken.
b) Bestyrelsens retningslinjer til direktionen på kreditområdet.
c) Bestyrelsens opgaver i forbindelse med indstillinger, som skal bevilges af bestyrelsen.
d) Bestyrelsens årlige gennemgang af de væsentligste eksponeringer.
e) Nedskrivningsregler.
f) Tilsynsfunktionen/rapportering til bestyrelsen på kreditområdet.

2) Efter gennemførelse af grundkursus i kompetenceområdet forventes et bestyrelsesmedlem at have opnået læringsmålsniveau 2 inden for emner omfattet af nr. 1, litra a-b og e-f. Et bestyrelsesmedlem forventes at have opnået læringsmålsniveau 3 inden for emner omfattet nr. 1, litra c-d.

Bilag 8

Markedsrisiko

1) Grundkursus i kompetenceområdet, jf. § 2, stk. 1, nr. 8, skal indeholde undervisning inden for:

a) Bestyrelsens opgaver på markedsrisikoområdet.
b) Bestyrelsens udførelse af sin tilsynsfunktion på markedsrisikoområdet.
c) Bestyrelsens opgaver vedrørende krav til rapportering på markedsrisikoområdet.

2) Efter gennemførelse af grundkursus i kompetenceområdet forventes et bestyrelsesmedlem at have opnået læringsmålsniveau 2 inden for emner omfattet af nr. 1.

Bilag 9

Kapitalkrav

1) Grundkursus i kompetenceområdet, jf. § 2, stk. 1, nr. 9, skal indeholde undervisning inden for:

a) Kapitalbehov, herunder risikoområder (kreditrisiko, markedsrisiko og operationel risiko), eksponeringsklasser inden for kreditrisiko og opgørelsesmetoder (IRB- og SA-metoden).
b) Søjle I-kravet, herunder kapitalgrundlagskravet og Basel I-gulvet.
c) De øvrige kapitalkrav, herunder sølje II-kravet samt de tre bufferkrav.
d) Kapitalgrundlaget, herunder definition af forskellige kapitaltyper, fradragsregler samt regler i forbindelse med indfrielser og tilbagekøb.
e) Gearingsrisiko og overdreven gearing.

2) Efter gennemførelse af grundkursus i kompetenceområdet forventes et bestyrelsesmedlem at have opnået læringsmålsniveau 1 inden for emner omfattet af nr. 1, litra a og d. Et bestyrelsesmedlem forventes at have opnået læringsmålsniveau 2 inden for emner omfattet af nr. 1, litra b, c og e.

Bilag 10

Likviditet

1) Grundkursus i kompetenceområdet, jf. § 2, stk. 1, nr. 10, skal indeholde undervisning inden for:

a) Likviditetskrav.
b) Styring af likviditets- og fundingricisi på daglig basis, herunder
   - krav til likviditet i bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter m.fl., med fokus på de områder, bestyrelsen er ansvarlig for, og
   - vejledning om risikostyring på likviditetsområdet for penge- og realkreditinstitutter, herunder proportionalitetsprincippet.
c) Krav til rapportering samt opgørelse og vurdering af likviditetsposition og likviditetsrisici.

2) Efter gennemførelse af grundkursus i kompetenceområdet forventes et bestyrelsesmedlem at have opnået læringsmålsniveau 2 inden for emner omfattet af nr. 1.

Bilag 11

Tilsynsdiamanten for pengeinstitutter
Tilsynsdiamanten og de særlige rammer for realkreditinstitutter

1) Grundkursus i kompetenceområdet, jf. § 2, stk. 1, nr. 11 eller nr. 12, skal indeholde undervisning inden for:

a) Samspillet mellem en virksomheds overordnede strategi/forretningsmodel og tilsynsdiamantens fem pejlemærker.
b) Overordnet beskrivelse af mulige tilsynsmæssige reaktioner som følge af overskridelse af tilsynsdiamantens grænseværdier og virksomhedens løbende offentliggørelsesforpligtelse.

2) Grundkursus i kompetenceområdet, jf. § 2, stk. 1, nr. 12, skal herudover indeholde undervisning inden for:

a) Likviditetsrisiko i balanceprincipperne og refinansiering.
b) Værdiansættelse af fast ejendom.
c) De særlige kapitalkrav til realkreditinstitutter.

Undervisning i litra a-c forventes at indgå som en del af undervisningen i andre kompetenceområder, jf. § 2, stk. 1, nr. 7, 9 og 10.

3) Efter gennemførelse af grundkursus i kompetenceområdet forventes et bestyrelsesmedlem at have opnået læringsmålsniveau 2 inden for emner omfattet af nr. 1, litra a. Et bestyrelsesmedlem forventes at have opnået læringsmålsniveau 1 inden for emner omfattet af nr. 1, litra b. Et bestyrelsesmedlem i et realkreditinstitut forventes herudover at have opnået læringsmålsniveau 2 inden for emner omfattet af nr. 2. Sidstnævnte kan være opnået i forbindelse med gennemførelse af grundkursus i andre kompetenceområder, jf. § 2, stk. 1, nr. 7, 9 og 10.

Bilag 12

Investeringsområdet og prudent person-princippet

1) Grundkursus i kompetenceområdet, jf. § 3, stk. 1, nr. 7, skal indeholde undervisning inden for:

a) Investeringsområdet og prudent person-princippet.
b) Sammenhængen mellem et forsikringsselskabs produkter og investeringsstrategi.
c) Bestyrelsens ansvar for og opgaver i forbindelse med fastlæggelse af politikker for investeringsområdet (markeds-, modparts- og kreditrisici).
d) Bestyrelsens ansvar for og opgaver i forbindelse med fastlæggelse af retningslinjer på investeringsområdet.
e) Aktiv-passiv styring og markedsrisiko.
f) Bestyrelsens udførelse af sin tilsynsfunktion på investeringsområdet.
g) Krav til rapportering på investeringsområdet.

2) Efter gennemførelse af grundkursus i kompetenceområdet forventes et bestyrelsesmedlem at have opnået læringsmålsniveau 2 inden for emner omfattet af nr. 1.

Bilag 13

Betryggende grundlag og rimelig behandling af forsikringstagerne

1) Grundkursus i kompetenceområdet, jf. § 3, stk. 1, nr. 8, skal indeholde undervisning inden for:

a) Teknisk grundlag og anmeldelsessystemet.
b) Betryggende grundlag.
c) Rimelig behandling og kontributionsprincippet.
d) Den ansvarshavendes aktuars rolle.

2) Efter gennemførelse af grundkursus i kompetenceområdet forventes et bestyrelsesmedlem at have opnået læringsmålsniveau 1 inden for emner omfattet af nr. 1, litra a-c. Et bestyrelsesmedlem forventes at have opnået læringsmålsniveau 2 inden for emner omfattet af nr. 1, litra d.

Bilag 14

Kapitalgrundlag

1) Grundkursus i kompetenceområdet, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, skal indeholde undervisning inden for:

a) Gennemgang af begreberne; kapitalgrundlag, basiskapitalgrundlag og supplerende kapitalgrundlag.
b) Kriterierne for inddelingen af kapitalgrundlagselementerne i de tre tiers.
c) Begrænsningerne for de enkelte tiers i forhold til den kapital, der kan anvendes til at dække henholdsvis solvenskapitalkravet og minimumskapitalkravet.
d) Godkendelsesprocessen for anvendelse af supplerende kapitalgrundlag og kapitalelementer, der ikke er nævnt i reguleringen.

2) Efter gennemførelse af grundkursus i kompetenceområdet forventes et bestyrelsesmedlem at have opnået læringsmålsniveau 1 inden for emner omfattet af nr. 1, litra a og d. Et bestyrelsesmedlem forventes at have opnået læringsmålsniveau 2 inden for emner omfattet af nr. 1, litra b og c.

Bilag 15

Solvens- og minimumskapitalkrav

1) Grundkursus i kompetenceområdet, jf. § 3, stk. 1, nr. 10, skal indeholde undervisning inden for:

a) Overordnede principper for opgørelse af solvenskapitalkravet og minimumskapitalkravet.
b) Overordnede metoder, antagelser og standardparametre, der skal benyttes ved opgørelsen af de forskellige risikomoduler og undermoduler i solvenskapitalkravet, herunder de danske regler for tabsabsorbering.
c) Finanstilsynets mulighed for at fastsætte et kapitaltillæg, såfremt et gruppe 1-forsikrings-selskabs risikoprofil afviger væsentligt fra forudsætningerne for standardformlen til opgørelse af solvenskapitalkravet.
d) Konsekvenser af manglende opfyldelse af solvenskapitalkravet og minimumskapitalkravet.
e) Interne modeller, herunder definition og formål.
f) Rammer for arbejde med interne modeller.
g) Kravene til en bestyrelses forståelse af et selskabs interne model.

2) Efter gennemførelse af grundkursus i kompetenceområdet forventes et bestyrelsesmedlem at have opnået læringsmålsniveau 2 inden for emner omfattet af nr. 1, litra a og b. Et bestyrelsesmedlem forventes at have opnået læringsmålsniveau 1 inden for emner omfattet af nr. 1, litra c-g.

Bilag 16

Vurdering af egen risiko og solvens

1) Grundkursus i kompetenceområdet, jf. § 3, stk. 1, nr. 11, skal indeholde undervisning inden for:

a) Identifikation af risici knyttet til at drive forsikringsvirksomhed.
b) Kvantificering af et selskabs risici.
c) Kapitalplanlægning.
d) Rapportering.

2) Efter gennemførelse af grundkursus i kompetenceområdet forventes et bestyrelsesmedlem at have opnået læringsmålsniveau 2 inden for emner omfattet af nr. 1.

Bilag 17

Hensættelser

1) Grundkursus i kompetenceområdet, jf. § 3, stk. 1, nr. 12, eller nr. 13, skal indeholde undervisning inden for:

a) Overordnede principper for opgørelsen af forsikringsmæssige hensættelser, og hvordan et forsikringsselskab sikrer tilstrækkeligheden af hensættelserne.
b) Overordnede metoder, parametre og data til beregning af forsikringsmæssige hensættelser.
c) Forskelle mellem opgørelse af hensættelser til regnskabet og til solvens.
d) Rapportering til bestyrelsen om forsikringsmæssige hensættelser.

2) Grundkursus i kompetenceområdet, jf. § 3, stk. 1, nr. 13, skal herudover indeholde undervisning inden for:

a) Afløbsresultat

3) Efter gennemførelse af grundkursus i kompetenceområdet forventes et bestyrelsesmedlem at have opnået læringsmålsniveau 2 inden for emner omfattet af nr. 1, litra a, c og d. Et bestyrelsesmedlem forventes at have opnået læringsmålsniveau 1 inden for emner omfattet af nr. 1, litra b. Et bestyrelsesmedlem i et skadesforsikringsselskab forventes herudover at have opnået læringsmålsniveau 2 inden for emner omfattet af nr. 2.

Bilag 18

De særlige rammer for gruppe 2-forsikringsselskaber

1) Grundkursus i kompetenceområdet, jf. § 3, stk. 1, nr. 14, skal indeholde undervisning inden for:

a) Opgørelse af basiskapital for gruppe 2-forsikringsselskaber.
b) Politik for og opgørelse af det individuelle solvensbehov for gruppe 2-forsikringsselskaber.
c) Risikovurdering for gruppe 2-forsikringsselskaber.
d) Kapitalplan og kapitalnødplan for gruppe 2-forsikringsselskaber.
e) Hensættelser for gruppe 2-forsikringsselskaber.

2) Efter gennemførelse af grundkursus i kompetenceområdet forventes et bestyrelsesmedlem at have opnået læringsmålsniveau 2 inden for emner omfattet af nr. 1.